

СПОРТ
Хьалхабаьнний
цѣреш яьхар
республике

16

ЛОАМЕ
Гѣлаш меттаотгяра
болх дѣахьш ба

10

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГѢЛГѢЙ МѢХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№28 (12655)
Маьцхали
бутт,
1 ди, 2024 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
маьтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хьарак»
яха орден
еннай

ЛЕРХІАМ

ГѢлгѢйчен Кулгалхочо
белгалдир, республикан
кхалнаха карагѣдоалар

4

КНИЖКАЙ ЦІАЙ

ГѢлгѢйчера 150
книжка дихьар,
Буро тѣрча книжкай
гойтаме

5

НАБНА БОКЪОНАШ

1000 дезало набна ганз
оала ахча хьаййцар

7

ТІЕМА ГОВЗАЛ

«Зарница 2.0» яхача
ловзаре, шоай говзал
гойтар Хьалхарчар

8

ДЕГІААХАР

Болалуш бола
фермераш хьаллацара,
лаьрххѣа теркам бу

9

[@gserdalo](https://www.instagram.com/gserdalo)

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Даьхе - вай вахар

Россе сийленна хетаергья йоккха кхетаче

2

Можк лорабераш

Долакоа кхетаче
дѣйихьар, СВО
доакъашхой
хьаллоацаш

3

Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьла: Цъхана вайна дукха хІама дулургда!

ГІазданаькъан Ахьмад

Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьла дІахо мехка кулгалде витар бакъахьа хеташ, къамаьл дир «ЦаІ йолча Росс» генсовето РФ Президент волча Путин Владимирга.

Единороссаша теркалдечох, Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьла мехка бахархоша тешаме, къамаьл дог лазаш вола кулгалхо лоархІаш ва. Иштта дола къамаьл дир цар ГІирманна, Балкхарой мехка кулгалхой хьакъехьа.

«ДІахо республиканна кулгалде со витар хьаллоацаш къамаьл даьд «ЦаІ йола Росси» яхача парте доакъашхоша. Аз дІахьоча балха раьза хилар, сох тешар да из, мехка хьалхашка латта докхий декхараш аз бехктокхаме кхоачашду, аьнна, лархІар да», - белгалдир вай Мехкадас.

Республикан кулгалхо теркалдир, тІехьарча пхе шера вай мехка докхий, лоархІаме хувцамаш хиннилга. Къаман беркате йола дукха проекташ йоаржаьй, дикка меттадоаладаьд вахара-экономикан хьал. Дукха тайп-тайпара хІама хьадеш йола моттигаш хьеллаш латт мехка, юртбоахама, туризма хьал хоалуш айденнад. Кердадараш юкьедоладеш, наьха вахара хьал аттачахьа доакъаргдола, хьаде хІама хургдола болх дІахьош латт. Бахархошка къамаьл деш Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас белгалдир, республикера вахара хьал тоадергдола кхы а дукха керда проекташ йоаржае лерхІилга.

«Баркал хилда къахьегаме юкье дакъа лаьцарашта! Цъхана вайна дукха хІама дулургда!» - аьлар Мехкадас.

Россе сийленна хетаергья йоккха кхетаче

Султиганаькъан Йоакъап

Ахка чакхдоалаш дІахьоргья «Юкъярло» аьнна йоккха кхетаче, из вІашагІйоллаш я Россе хІарман палата. Цу дикача гІулакха керттера тема - «Россе доаккхал: тІехьале, дукхача шерашка денз дола Іадаташ лорадар». Из хоам «Сердало» газетага бир ГІалгІай Республикан Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Из хетаяь хургья къаман

Іадаташ лорадара. Из дош лоархІаме а да, хІана аьлча цунна чудоагІа эхь-эздел, Даьхенцара безам совбоаккхаш, кагирхошта кхетам луш хилар. Карарча хана массайолча моттигашка лоархІаме да къаман Іадаташ лорадар», - аьлар мехка кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас, российски культуран керттердар дувцаш.

Цо белгалдир, Россе бахача дукхача наха дагадоагІа, советски ханашка баьха тайп-тайпарча къамий викалаш шо-

айла мишта безаме бар, дегчура лоархІаш, дика гІулакхаш дІа-юха леладеш бар. Цо таро лора наха шоай культура лорае, машар лоаттабе, кхьдолча къамий Іадаташ лархІа. Берригаш а цаІ дола советски къам дар.

«Вай Президента Путин Владимира дахьоча къаман политико тахан а тІахьех къамаш дикагІа йола оамалаш, къаман Іадаташ леладара, уж чоагІадара, къам дегІадара цар пайда бахьаш хилар дІа а лоархІаш», - аьлар Макшарипа

Махьмуд-Іаьлас.

Цо белгалдир, вай российски паччахьалкхен низ а йоаккхо а я, цун къамаш дукха хиларца, цох лаьца дукха а дийцад Российски Федерацие Президентна.

Россе хІара къам ше моргкхы цъхьакха доацаш хилар, цаІ йолча Россе дезала цъхадакъа хилар лораду. Тахан паччахьалкхен кулгалхочо, Россе берригача бахархоша къахьег хьамсарча Даьхен кхерамзле лораяра, мохк дегІабоалабара тІехьа.

«Даьхен Лорбой» яха ГІалгІайчен ганз, нохчашкахьа таьрахьий кхетаче дакъа лоацаш я

Гаьгенаькъан Мартина

«Даьхен Лорбой» яхача ганза филиала кулгалхочо Оздой Муслима, ший ГІончаца Новрананаькъан Адамца, ГІалгІайче гойтар Ерригроссе таьрахьий хьалхарча кхетаче, из дІахьош я Нохчий Республике, яхаш, дийцар «Сердало» газетага из болх вІашагІбеллараша.

«Кхаь дийнахьа дІахьош йола кхетаче лаьрхІа я ганза филиала болх тоабара, Украинне дІахьош йолча ЛаьрхІача операцие доакъашхой дезалашта гІулакх дара.

Вай республикера цига дакъа лоацаш болча викалаша дийцар, фусамаш хилийтарца, каьхаташ меттаоттадарца, тІема ветерана ци яларца, кхьдолча дешашца дувзадена къамаьл», -

аьлар хоам баьчо.

Керттера теркам гулбенараша тІабахийтар боаха-

машца бувзам лелабара, вахара оагІорахьа бІухой дезалаш хьаллацара (балха оттабар,

деша бахийтар, РФ моттигаша шоашкара дер, иштта кхьдараш).

85% бахархой шоашта хьатІадоагІар, дІадодар лоархІаш ба

Султиганаькъан Йоакъап

85% вай мехкарча бахархоша; шоашта хьатІадоагІа, дІадода ахча лоархІаш; теркам лоаттабу. 100 сагаца къамаьл деш, оаха укх бетта дІабихьача тох-

кама балхо гучадаьккхар из.

«ЖКХ оагІонах, дешарах, цагІара цъхьаца хІамаш тоаеш, гаргара нах болча дІа-юха ухаш, дІадодаш дола ахча лоархІ оаха цагІа», - дийцар Магасерча де-

зала дас.

45% бахархоша белгалдечох, гурахьа ахча дукхагІа докха дезаш хул, хІана аьлча цу хана ишколе долха бераш кийчде, машинах кулг тоха, тІадоагІача Іанга кийчо е еза.

15% бахархоша шоай алапех нийсса ах дІадехк, моллагІча гІулакха эшаш хуле, хьаьца хургдолаш. 32% мехкахоша белгалдечох, хІара бетта царна хьатІадоагІар дІадодачул кІеззига дукхагІа мара дац.

«Тха спецназ» яха сериал яьккхар вай мехка

Газданаькъан Ахьмад

ГалгӀай мехка «Тха спецназ» яха сериал йоаккхаш хиннача «Трикс Медиа» яхача кинош доахача оагӀон тоабаца кхетаче дӀайихьар культуран гӀулакхех йолча вай мехкарча министерствон кулгалхочо Лянаанькъан Залинас. Вай мехка болх йистебаьлар цар. Кхетаче дийцар, дӀахойодача хана вӀаший бувзам лелабарах, вай мехка цар чакхбаьккхача балхах.

«ГалгӀай мехкарча тамашийна долча Таламах, хозача, барг тӀаоттача моттигех шоаша хийттар дийцар актӀераша Шкуратов Виктор, Горбаченко Сергейс, Папанин Андрейс, Жизневский Матвейс, Василевский Никитас. Доккха баркал аьлар цар шоай проект хьаллоацаш гӀо даьча Лянаанькъан Залинайна. Министерствон кулгалхочо болх бу кинематографи вай мехка йоаржае гӀерташ, кинош доахаш йола тоабаш, продюсераш гӀалгӀай мехка кинош дахара тӀахьехаш», - дийцар «Сердало» газетага министерствон викалаша. ГалгӀай мехка кино доаккхаш кьахьегаш хиннача актӀераша баркал аьлар Лянаанькъан Залинас, цу тайпара проекташ вай мехка йоаржаьра тӀахьийхар уж.

Долакоа кхетаче дӀайихьар, СВО доакъашхой хьаллоацаш

Газданаькъан Ахьмад

ГалгӀайчен МагӀалбика кхален Долакоарча культуран цӀагӀа, юрта библиотека болхлошца цьхана, «Юмалу турпалхошца Даьхе лораяе» яха кхетаче дӀайихьар, Россе дӀахьош йола Донбасс лораяра лаьрхӀаца операце доакъашхой хьаллоацаш.

«Кхетаче дӀахьош вар «Маска» яхача драматически кружоке Юмалуш вола Алерой Шамхан. Цо дийцар гулбеннарашта Россе лаьрхӀа йола операци дӀахьош хилара долча бахьанах, цига Донбасс мукъайоаккхаш гойтача деналах», - аьлар «Сердало» газетага.

Цу кхетаче дакъа лоацаш вар

юртарча администраце кулгалхо УзиевгӀар Хизар. Цо белгалдир, вай мохк дӀаяхача ханашка халонех чакхбаьнна хилар, бакъда массаза котбоалаш хьаена хилар, иштта белгалдир юртахоша СВО тӀема декхар кхоачашдеча денал, майрал гойташ хилар.

Долакоарча администраце Кулгалхочо дийцар, тахан

ГалгӀайчен кулгалхоша хӀара бӀухочун, контрактах ший лоӀам болаш цига вахачун дезала гӀо деш хиларах, иштта цо ловца баьккхар, СВО дакъа лоацаш бола вай бӀухой маьрша ценах кхетар ловш.

Из кхетаче дӀахьош, дешархошта бовзийтар «Цар денало хестаю Росси» яхача книжкай гойтам.

Донбассерча берех болча дагалоацама болам хьаллаьцар

Газданаькъан Ахьмад

Украина нацисташа доадаьча Донбассерча берех бола дагалоацама болам дӀабихьар, тӀема сийлен МагӀалбик-Шахьарерча Мемориале. Кимарса бетта 27-ча дийнахьа Донбассе доадаьча берех болча дагалоацама Ди белгалду Россе, цу гӀулакха керте яр Даьхен бӀухой дезала Ерригроссе комитета ГалгӀайчен моттигерча штаба кулгалхо Барханой Фатима.

«Болам дӀахьош, ГалгӀайчен кьонача эскархоша дийцар Донбассерча йийгаша, кӀаьнкаша

лайнача унзарча хьалех; цар вахар тӀемо дохадаь хиларах; бехк боаца бераш доадарах; наьха дегашка боккха бала босарах», - аьлар «Сердало» газетага МагӀалбик-Шахьара администраце викалаша.

МагӀалбике дӀахьош хиннача дагалоацама боламе дакъа лоацаш хилар берий, кагирхой цьханкхетарий викалаш, юкьара болх лелабераш, паччахьалкхен лаьдала болхлоь. Доакъашхоша массаза йоагаш йолча цӀера юхе зизаш даьхкар, хӀаьга кьонача эскархоша, Мемориала моттиге кӀерамаш, каьхатех яр лампаш а кхокхарч а оттадир.

Шоай лоӀамагӀа тӀема декхараш кхоачашде ловш ба вай бахархой

Газданаькъан Ахьмад

Шоай лоӀамагӀа тӀема декхараш кхоачашде баха ловш ба тахан, МагӀалбика кхален бахархой. Цох лаьца дийцар кхален администрацера кулгалхой юкье болаш дӀайихьача кхетаче.

«ЛаьрхӀа операци дӀахьоча Украине тӀема декхараш кхоачашде баха ловш ба СоагӀапчара кагирхой. МагӀалбика кхаленна кулгал деча Кьоастой ТӀаддал-Хьамида тӀадиллар; каьхаташ, царна эшаш дола кхыдараш кийчде, гӀо де, аьнна.

Белгалде деза, тӀема доакъашхошта республиканна кулгал деча Келаматанькъан Махьмуд-ТӀаьлас хьателиташ хинна 200 эзар сом, карарча хана 400 эзар сомага кхоачаш айдаьлга», - дийцар «Сердалога» шахьара администраце. Ала деза, Донбассе дӀахьоча тӀема операцин юкье барашта, цар дезалашта массайолча оагӀорахьара лаьдала новкьостал лоаттаду, аьнна.

Хьалхарча дунен тӀема 110 шу дизара хетабаь гойтам

Газданаькъан Ахьмад

ГалгӀай кьам мехкадаккхара дагалоаттама Мемориала болхлоша «Сийлахь тӀом» яха гойтам кийчбир Хьалхара дунен тӀом хинна 110 шу дузаш хиларца дувзадenna. Гойтамо дувц российский исторен балан оагӀонех, Россе цӀихезача бӀухоех, цу юкьерча вай мехкахоех - Акха дивизи оалаш хиннача ГалгӀай бӀенах лаьца.

«Карарча шера 110 шу дуз Хьалхара дунен тӀом хинна...

Сийлахь е ШоллагӀа Даьймехка тӀом оалар цох. Россе Хьалхарча дунен тӀем тӀа 1,7 млн саг велар, 5 млн гаргга нах лозабир, 2,5 млн де доацаш байна а, есарал баха а хилар. Салташа, эпсараша, Даьхе лораяра шоай декхар дика кхоачашдир, кӀезига йитанзар Хьалхарча дунен тӀем тӀа турпалхой оагӀонаш», - аьлар «Сердало» газетага из гойтам вӀашагӀбеллараша.

Гойтам дӀабахьа лерхӀ ер бутт чакхбаллаьца. Укхаза истори довза безам бараш бех, царна гургда дӀадахача шерашка хиннар кхы а кӀоаргӀа.

Галгайчен Кулгалхочо белгалдир, республикан кхалнаха карагдоалар

Газданаькъан Ахмад

Дадахача салоача деношка, гулбелар культуран, искусствон, Илман, дешара, иштга юкъяра болх лелабераш, «Россе кхалнаха союз» яхача моттигерча дакъе.

Уж гулбалара бахъан дар, Галгайчен Кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас, царна баркал а оалаш, галгай паччахьалкхен 100 шу дузаш хиларца, иштга цар дика къахьегаш хиларца уж белгалбеш, царна юбилейни майдилгаш луш хилар.

«Массаза а дика хеташ, тӀаэц сага ше баь болх белгалбеш хилар, ший балха дика мах оттабеш хилар, къаьстга из мехка кулгалхоша кхетадеш хилар. Цо тешал ду профессионализм хилара, мохк деглабоалабе къахьегаш хилара, цо дахо а овсаре къахьегара тӀахьех.

Кулгалхой оагӀорахъара

иштга теркам лоаттабаро кхы а дукхагӀа толамаш даха новкъостал ду», - аьлар

«Сердало» газетага Республикан халкъа кхоллама цӀен исбахьален кулгалхочо

АбдурзаковгӀар Аьсета, из аяр цу дийнахьа совгӀаташ лучарна юкье. Цига хиннараш-

та дицлургдоаца цӀай хилар цох. Уж кхы а чӀоагӀагӀа къахьега кийча ба.

Къахьегама никъ хьаллоац

Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьланна тешал ду «ЦаӀ йолча Россе»

Газданаькъан Ахмад

«ЦаӀ йолча Россе» парте генеральни Совето, Россе Президент хьалхадаьккхар Галгайчен кулгалхо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла Галгайчен кулгалхочун дарже юхахьаржар. Цунца цхьан парте латтараша (Келаматанаькъанвар парте лакхерча совета доакъашхо ва) лоархӀ, таханара Галгайчен кулгалхо республикан бахархошта товш, цар хьаллоацаш ва, аьнна. Единороссаха цу тайпара хоржам бар дувзадена да, шоай кандидат из хиларал совгӀа, цо кулгал деча юкъя Галгай мехка тӀехьарча шерашка хувцамаш хилар а.

«Мехка «ЦаӀ йолча Россерча» новкъосташа са кандидатура Галгай Республикан Кулгалхо хоржача юкьейихьай. Хьалхарча аргӀагӀа, цу парте доакъашхоша луш бола боккха тешам ба из, аьнна, хет сона; иштга вай мехка хургдолдох бола боккха бехктокхам а ба.

Пхе шера, вай бахархой вахара хьалаш тоадара дукха къахьийгад. Цу юкъя дукха проекташ кхоачашъьий, уж дахойодача хана а, Галгай мохк вахара-экономически деглабара дика латкъаш а хургья.

Хьакхеллай промышленность; юртбоахам, туризм дегӀаяра йола кийле яьй. Мехка йоккхий инвестицеш юкьейихьай, тахан цар лакха технологеш лелаеча даькъ

тӀа доалахъара хӀама хьадар дегӀадоаладу», - иштга аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас, тахан Галгайче эггара чӀоагӀагӀа бувцаш бола керда хоам белгалбеш.

Махьмуд-Иаьла харжа оттавар дувцача юкьегӀолла хьоахадир единороссаха Гирмера, Габартой-Балкхарой мехкара кулгалхой Аксенов Сергей, Коков Казбек харжар хьаллоацаш хилар.

Мехка Президентага, моттигашка кулгалхой харжа нах могабе бокъо йолаш я кхийола парламентски партеш. Царга а хьежа, Галгайчен, Гирман, Габартой-Балкхарой законаш кхолларашка кхоккхе кандидатура дӀайохийтаргья Путина. Галгайчен Кулгалхочун дарже могавечунга хьожаргба республикан Халкъа Гуллама депутаташ. Мехка кулгалхо хоржаргва Галгайче, тов бетта 8-ча дийнахьа.

Пхи шу хьалха республикан керте эттар Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла. Политически хьал чоалхане латтар цу хана. Цун хьалха латтар атта доаца декхар - хӀарма вӀашагӀтохар, мехкарча йаьдалах бола наьха тешам чӀоагӀбар, экономически дегӀаахар, республикан цхьоагӀо, социальни даькъ тӀара хьал дегӀадоаладар, наьха вахар тоадар.

Кердача кулгалхочо, ше хьатӀаваоагӀашехь, бизнес дегӀайоалаяр юкьедаьккхар, цунна эшаш дола дика хьалаш хьакхеллар, республика экономически дегӀаухаргйола оагӀув

хьабир, инвестицеш юкьейоалайир.

Галгайчен йаьдал чӀоагӀдара теркам тӀабахийтар; транспорта, энергетикан, дешара, унахӀенон доакъош тӀара хьалаш тоадара йаьлаш юйр.

Галгай мехка, таро йоацаш бола нах хьаллацара новкъостал дукха даьд; дешара моттигаш тоаяра, керда балха моттигаш хьакхоллара гӀо даьд. ЛоархӀамедар да, моттигера бахархой моллагӀа дола хаттараш кхоачашдеча дакъа лоацаш, юкьеозаш хилар, граждански юкьярло дегӀайоалаеш хилар.

Ше лакха говзал йола юрист хиларга хьежжа, цо кулгал дир

бокьонаш лораяра, цхьоагӀо яра, бахархой кхерамзлен йаьлаш яра, зуламхошца къовсам лоаттабара, кхааш ийдара гӀулакх юкьера дӀадаккхара.

Мехка Кулгалхочо укх пхе шера дика хьаллаьцад культуран, Илман, дешара даькъ тӀара хьал; массахана теркам лоаттабу музея, театра, библиотекай, кхийолча республикан балха моттигашта.

ТӀехьарча шерашка, Галгайче дукха культуран ценош хьалдаьд, республикан еррига юрташ юкьелоацаш дӀабихьаб из болх, итташ дешара моттигаш, деша даха ха йоацарий моттигаш кхеллай. Дешара

юкьейоаккхаш я ИТ-технологии, туризм дегӀайоалаяра таронаш хьакхоллаш я, мохк дика дегӀабоагӀаш латт. Деррига кхоачашдаьд ала йиш яц, бакьда дуккхадар хьакхоллара наькъаш гуш да, республикан бахархоша уж хьаллоацаш а да.

Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас федеральни йаьдалца дика бувзам лелабу, паччахьалкхен программаш кхоачашъьеча толаме дакъа лоац. Галгайчен масалах тахан ала йиш йолаш да, ханаш чоалхане яр аьнна доацаш, вай мохк дегӀабоагӀаш а ба, цу кхоллама наькъ тӀара вай доаха а лургдац.

200 эзар сом лочкъадаь зуламхо лохаш я полици

Курскенаькъан ИбрахІм

Банкера болхло ва со, аьнна, оапаш бийца, Ньсарерча кхалсага цІерах, из тувляь, 200 эзар сом кредит ийцад зуламхочо. Из лохаш болх дІахьош я полици.

Латкъа енача кхалсага дийцачох, банкера болхло ва со, аьнна, из тешаяь, цун карта номераш хайна, 200 эзар сом цун цІерах кредит ийца, къайлаваьннав зуламхо. Ньсарен кхален Россе ОМВД болхлоша РФ УК 159 ст. 2-ча даькъах гІулакх хьадийлад цунна духьала. МВД болхлоша кхайкарал деш латт бахархошка! Боккъал а малашб ца ховча нахаца бувзам ма лелабе, шоай карта номераш дІа ма ювца! МоллагІа къоа-стаде дезаш дола гІулакх банке дІадахе къоа-стаде! Фийла хила, уйла еш хила! Ма Іехадайта шоаш зуламхошка!

Говзамеча деша дуне

ГІалгІайчера 150 книжка дихьар, Буро тІарча книжкай гойтаме

Султиганаькъан Йоакъап

Буро тІа дІахьош хинна-ча книжкай ярмарке, СКФО моттигашкара викалаш бар дакъа лоацаш, ГІалгІайчено цига 150 совгІа тайп-тайпара книжкаш дихьар, яхаш, дий-цар «Сердало» газетага.

«Вай республикера, цу дикача кхетачене дакъа лоацаш хилар «Сердало» оалача кепайоазон цІен шеф-редактор

Курскенаькъан ИбрахІм, иштта ГІалгІай публицист, журналист, йоазонхо Мерашканаькъан Султан», - йоах хоамо.

Ярмарка цу миноте дикача книжкаех хьалйизар, царна юкъе дар дувцараш, тохкамаш, авторски проекташ, дийна дола литературан дош.

ГІалгІайчера, кхыча Кьилбаседа Кавказа мехкашкара денача книжкаша дешаш барашта гойт къамий культу-

раш, къаьнара, таханара истори, Іадаташ, турпалхой, цІихезача болхлой вахараникъ.

Тахан, вай сихача, дукхача кхоллабий наькъаш долаш дахача хана, книжка дешаро сага дикагІа йола оамалаш кхею. Книжко таро лу моллагІа йолча ханага кхача, наьха турпалал, денал го, гонахьара дуне довза.

«Со тешаш ва, цу тайпарча книжкаш дешарий, начІал

долча йоазонхой, Россе бахархой дикача вІашагІкхетаро дика таро лу массайолча оагІорахьа наьха сакхетам дегІабоалабе», - аьлар Курскенаькъан ИбрахІма, цига шийна хьалхарча сахьаташка дайнар дувцаш.

Ярмарка дІайихьар кхьадийнахьа; исбахьален литература, Илма, культура, спорт, психологи, тайп-тайпара балхаш, кхоллама никъ безараш гІад а бугаш.

Даьлах кхераш, нахаца лерхІам болаш хила вай!

Ма леладе лоархІамедараш талмаста

Обойнаькъан Фатима

ХІара денна тикашка, кхый-олча шахьарерча, юрташкарча моттигашка лелаш, дукха хІама зув сага. Цьхьадола Іа теркалдаь сурт, вІалла керта чура дІа ца доалаш, дукха уйла ййташ, хул-кх хьога... Дукхабараш кхетаргба аьнна хет сона, се ала гІертачох. Къаьстта бусалба сагага товш доаца хІама хоаделча, кхы доккха хІама дацар ер-м, аьнна, хетадала гарлой а, дега цхьа хало хул. Са лоа-лахочо дувц шийна къувлар: «Іуйран, керда маьх тикашка хьакхьача хана, хІаьнк вохийт аз хІетта хьаена кІаьда маьх я, аьле; бакьда массехказа нийсеннад сона, селханара ширьяьнна маьх яхьаш из чувоагІаш. Тахан Іуйран а хилар иштта. Сай цІагІа селханара маьх йоллаше, йІайха хьаена кІаьдаяр яа чам болаш, дІавахийтав аз, йохкаш латгачунга таханарь-яр я аьле дІаалалахь, аьнна; бакьда хьаехкар чІоагІьенна селханара маьх я.

ХІаьта из хІама хьалхара нийслуш а дац. ЧІоагІо яь аз, кхы цу тика тІара хІама ца эца», - яхаш, латкъаш яр кердача, кІаьдача маькхага до-

гьэтгача йиса кхалсаг. Ма дарра аьлча, дуккхача наха къувлаш хІама да из! Цхьай-олча тикашка кердача маькха юкъе дІачуоттаю ширьяьннар; сага, теркал ца деш, из дІахьоргІолга ховш. Хийла массехк маьх ийца чувена, из араьккха хьо этгача, царна юкъе ширьяьннар йолга кхетаду... ЧІоагІа харцахьа хІама да из, Далла хьалхашка! Тахан из хІама леладарашта ца хете а, тийшаболх ба из! Ала тарлу цхьацабараша, из фу тийшаболх ба, доккха де дезаш хІама дацар из-м, аьнна; бакьда цхьа хІама кхетаде деза вай, мицхал зиртилг миссел мара из деце а, сага теркалдергдоацил-га ховш, Іа иштта хІама дича, саг Іехавар хул цох, саг Іехавар Іа дехкачох тийшаболх оал!

Бусалба адамашка вІалла а товш, доагІаш хІама дац из! Йоккхача шахьарашкарча тикашка хийла дайнад сона, маьх керда йоацилга белгалдеш каьхат доаллаш. Иштта хила а деза из-м, бокьонга диллача! Ширьяьнна маьх дІатІаувтгаеш, къаьстта улг хила деза хІара тика чу, керда хьаеначун юкъе дІа ца эеш. Тикашка къаьстта маьх эца ухараш дукхагІа бераш хул, хІаьта бераша цхьаттара Іочуйолл шоашта гуш латта маьх. Из кхета

ца деш мичаб хІама йохкаш латтараш! Селла из хІама кІюда ца де мегар аз, массехказа сайна из нийсеннадецаре... Гаргара саг йолча хьоашалгІа йодаш, массахана айса хІама ийеца тика чу дІачуэттар со. Се йодача кхалсага чаме хета кхача ийбеш, геттара чІоагІа цун хоза хеташ йола мерза маьх ийцар аз. «Пахлава» оала мерза маьх я из. Йохкаш латгачунга ширьяьннайий ер, аьнна, аз хьатгача, «а, а, яц, селхан сайран хьаена, керда я» аьлар. Из кхача малагІа дийнахьа хьабаьб гойташ долча цу тІа ІотІалотадаь доаллача каьхатага со хьежача а, мерза маьх керда хьаьяр. Гаргара саг йолча дІа а кхьаьча, из ата тхо этгача, юкъе лила мо сийна вар йилла я-кх! ЧІоагІа эхь хийтар сона! Керда ийй ер, аьнна, дІахаьтга; гІадоаллача каьхата тІа оттадаьча денга хьежа, хьаййцар; дІауила ел оашош, мел латта еза цун, сийна вар юкъе чуйижжалца?!

Из дІаххосса енача гаргарча сагагара шорттига хьаййца, ше йолча беса юха дІахьоарчаяь, Іойиллар аз; «тахан тикаш дІакъайлай, ха яха, кхоана Іурра аз, юхайихьа, дІахьокхаргьа царга из» аьнна. Сатем боацаш яькххар аз Іуйре хиллалца йола ха... Тика хьаеллаше, дІаьха, саг воацача хьаю-

стара а яьккха, дІахьекхар аз, керда ийй аьлча, я хьона, селхан сайран мара хьаенаяц, яьха, варьялалца илла мерза маьх. Цецьяьнна, еха хьаййар тика чу хІама йохкаш латтар. ЧІоагІа бехказьяьнна, аз цох деннар сона юха хьа а денна, из маьх шоашта хьакхухьача кондитерашка телефон тоха эттар из сиха. ЧІоагІа раьза йоацаш къамаьл дІадир цо царга, керда хьаьяр я, яхаш, нах Іехабеш каьхаташ ІотІалетадеш, вар тІаййжа хІамаш мишта ений оаш, яхаш. Кондитерашта цу тайпара хІама каст-каста нийслуш да! Дуккхача хезад сона, шоай цІагІа цхьаьца хІама дІадерзадеца, бехкеча захалашка болхаш ийца хьаена, дукха мах бола мерза маьхаш вар тасса йолаеле хулаш. Алал, кхы мишта хул из тийшаболх?! Шоай безам бола ди ІотІаоттадийя, массехк кІира хьалха хьаьяр ширьяьнна хІамаш нахага йохкар Дала бекхам ца беш дутаргдолаш хІама дац! Иштта йоах вай дино, со яц из яхар! Сов дукха яьда, чура йоассаенна, кулг техача мІаьдъенна йола нарсаш, керда хьаенача нарсашца дІазяь, йохкаш латтар цаІ. Цу юкьера шоашта мІаьдъенна йоацар харжа этгача нахага; юкьера хьа ца хержаш, цхьатарра

дІачуйохка, хержа йиш яц, йоахар. Шорттига шоаш хьаййцараш Іо а яькка, дІабахар нах, мурьяенна нарсаш сага езац, аьнна...

Бакьда, шоай хІама Даьла раьза хургволча тайпара леладе гІертараша керда йоацараш цхьан моттиге, керда хьаенараш кхьаьчаь оттаю, кердал дІаььннарашта кІезигагІа мах оттабийя, хІаьта цхьайолча моттиге мах боацаш дІахьо шоашта, яхаш, латташ хул иштта бола кхача. Царна хургда шоаш леладечох беркат, иштта базар лелаерий беркат шортта дебийта низ болаш ва деррига гуш вола вай Кхеллар! Дала аьттув луш, беркате хилба шун болх, ала лов иштта хІама леладерашка! Бусалба саг Даьлах кхераш, нахаца лерхІам болаш хила веза! Саг Іехавар ше даьккхачох шийна беркат хила йиш йоацилга кхетаде деза, фуннагІа даь а телхар, цателхар цхьатарра йохка гІертачо. Ше ийца чуйихьа хІама ширьяьннилга хайча, сага новкъа хул, эгІазвода, из ехкарашка кхы хІама эца чам хилац. Вай дингахьа дукха да цу оагІонах дувцаш, харцо лелаяр мел во да белгалдеш. АллагІа гІо долда вайна, вІаший лерхІам болаш, нийсача наькъ тІара ца доалаш, даха!

6

ДЕЗА ДЕНОШ

Гурахъа дийна
ялат чуэцаш да

Коазой Мадина

Ара хаоттам ший тайпара - цкъа йИайха, тIаккха чоагIа догIаш делхаш - бар аьнна доацаш; гурахъа дувш дола а иштта хьалха кхачаш дола а ялат чуйца дала доалл, из болх йистебаккха лаьрхIад ахархоша, маьцхали бетта цхьоалагIа денга кхоачаш. Цох ший телеграм-канале яздыр массахана цу гIулакха тIахьожам лоаттабеш волча ГIалгIайчен кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас.

Укх ханага кхоачаш, ахархоша ка бола ялат чуйцад 59% лаьттан тIара.

«Хала хете а, ара чоагIа йокъал этта хиларах, цхьайолча моттигашка ялат телхад. Цудухъа, юртбоахама Министертвонна тIадиллар ялат кIалхардаккхара болх вIашагIболла, аьнна, дукхагIа зе хиннача боахамашта новкъостал дергдолаш.

ХIанз лоархIамерIдар да, ялат чуэцарал совгIа, хьатIадоагIача Ианга кийчо яр. Цох тийша я ГIалгIайчен кхачан кхерамзле», - аьлар республикан Кулгалхочо.

Магасера лицей
тоаеш, дIахьоча
балхага хьежар
единороссаш

Султигананькъан Йоакъан

Магасера лицей тоаеш, дIахьоча балхага хьежар арабаьлар единосроссаш. Из хоам «Сердалога» бир парте оагIон доакъашхоша.

«Магасерча Горсоветта депутат вола Дарсигананькъан Хаваж-Бахъаудин, «ЦаI йола Росси» яхача оагIон доакъашхой бар балхага хьежар бахараш. Керда дешара шу долалуча хана, кийча хургъа лицей дешархой тIаэца», - йоах тхога кхьача хоамо.

Баб болх малагIа боараме чакхбаькхаб техкар единосроссаша.

«Кхувш латтача тIехьен уйла еш, цунна дикагIдар дIалуш хила деза вай тахан», - аьлар Дарсигананькъан Хаваж-Бахъаудина.

Болх дIахьоча хIара дешара моттига тIахьожам лоаттабу парте видалаша. 2024-ча шера, доккхий балхаш дIахьош, тоае лерхI мехкара кхы а массехк ишкол.

Дунен халкъий халхарча

ЭсамбаевIар Махьмуда 100 шу дизад

Гарчакхананькъан Сали

Укх кIимарса бетта нийсса 100 шу дизад дунен халкъий халхараш деш хиннача ЭсамбаевIар Махьмуда. Из духхьал нохчий къаман халхарча хинна Iацар, цхьатарра дукха везар из, ше-ший къамах хетар вай мехка мел бахача наха. Иштта везаш хул моллагIча хIаманца ювзаенна йоккха говзал йола саг. Сона къаьстта а гарга хетар из, хIана аьлча 80-ча шерашка «Сердало» газете балха волаш, Шолжа-ГIалий тIара лаьрххIа командировке вахийтавар со, Наьсаре цо луча концертах язде, аьнна, декхар тIадилла. Концерт хилар шахьарерча культуран цIагIа, из хьалдизза адам вIашагIа кхийтта. Халхарча касткаста воагIар Наьсаре, цудухъа из лоархIаш, везаш, везваь тIаэцаш бар наьсархой а. Цу концертах лаьца йоккха репортаж йир аз, «Эсамбаев - Наьсаре» аьнна корта а болаш.

Эсамбаевс дора Инде «Дошо даьла», Бразиле «Макумба», ломарой лезгинка, испаний «Кастаньетащцара халхар», «Авто-

мат», «Паус», «Барзкъа тегар», кхьдараш. Царел совгIа, цо тайп-тайпарча шерашка дьадар балета халхараш. Масала, цо дакъа лаьцадар «Форда гIажий Iам», «Тхьайса улла хозаяр», «Бахчесараера кхуркхолг» яхача а кхыча а спектаклашка.

Студент волча хана, РСФСР гIорваьннача артиста, поэта Хамхой Ахьмада йоазош деш гIо де ухар со шоатгеи кIирани деношкара дIа мел ийккхача хана. Щеча тIемхой урам тIа цунца цхьан подъезда чу ваьхавар Махьмуд. ХIанз шоллагIча гIата тIа аьттехъа дIачувоалача квартире бахар цун йийий дезал. Хамхой Ахьмад кхоалагIча гIата тIа вахар, аьрдехъа дIачувоалача квартире. Каст-каста йоI йолча хьаяйя, лохе доаллача гIанда тIа ягIаш хулар ЭсамбаевIар Махьмуда фусам-нана, цунца го йиш яр артиста йоI Стелла, йийий-йоI. ЭсамбаевIар найцвар парте обкома инструктор ХучиевIар Адам.

Махьмудаца ювзаенна цхьацца моттигаш хиннай са вахаре. Айса болх беш йолча ишколе музей еш воаллар со. Цхьан дийнахъа Наьсарерча «Кодак» яхача фото-

ателье чуваьлча, эггара хьалха са бIарг тIаэцтар, кхувш воагIа кIаьнк кара вагIаш, даьккхача Махьмуда сурта. Из эца, музейе хьалтоха, чубаьккача дешархошта цох дувца лаьрхIар аз, из вицлургвоацаш, дагавоагIаргволаш. Итгаш шераш доахаш музейе даьллар из сурт, бIаьш долча берашта Махьмуд вовзийташ.

Цхьаькха моттиг а я шийна теркам тIаозаш. Из музей хьайийллача ера Наьсарен кхален дешара урхаллен хьаким Зу-

рабанаькъан Iаьлий Люба. Тха музейна совгIата дала цо денадар доккха, тайп-тайпара хоза сурташ тIадола «ЭсамбаевIар Махьмуд» яха книжка. Цунна юкьедоаллар Махьмуда ший кулг яздаь дола сурт, цу тIа вагIар изи АйдамирвогIар Мареми. Сона цох доккха совгIат хийтар. Ишколерча музейе хIанз а долаш да лакхе хьоахадь сурташ а книжка а.

Укх шера духхьал цхьа цIай хинна Iац, халхарча вахарца дувзаденна. Уж массехк да. Масала, укх шера 50 шу дуз цох СССР халкъа артист хинна, 40 шу дуз Социалистически Къахьегама Турпал яха сийдола цIи енна.

ЭсамбаевIар Махьмудах даьккха исбахьален фильм дар, «Со халхавувргва» яхаш. ЗIамига кIаьнк волча хана, цунга хьежа а из дезаденна а вар со. Таханарча вай кагирхошта а новкъа хургдацар аьнна, хет сона, цунга хьежача. Кхьдолча киноленташка а дакъа лоацаш хиннав халхар говза деш хинна саг. Нохчий мехка цунна сийленг оттадаьд.

Кхелхав сийлахь-воккха артист 2000-ча шера, ший 76 шу даьннача хана.

Къаманна эшаш хинна лор

Дибарананькъан Султана 90 шу диза хургдар

Гарчакхананькъан Сали

Укх тIехьарча шерашка, дерригача дунен дуккхача наьха саготдеш, тайп-тайпара лазараш хиннад. Уж доацаш а, кIезига дацар нахага цамгарашца дувзаденна балаш-гIайгIаш. Цудухъа хьалъьа а хьалъеш а латт вай мехка бе-бе дарбанчеш. Царна юкье я онкологически диспансер а. Вай къаман дика онкологаш бар, царех ва Куштаананькъан Ахьмад, наха везаш а везаш а вар, тахан вайна юкье воаца Дибарананькъан Махьмада Султан. ДIабахача бетта нийсса 90 шу диза хургдар цун, дIахо а ваха дIегIа хиннадаларе.

Султан ваь хиннав 1934 шера маьтсела бетта 2 дийнахъа Дибарананькъан Улубе Махьмадеи ГIамарзананькъан Исакха Либей дезале. Вай Сибре дугача хана, Буро тIа 3-ча классе дешаш хиннав кIаьнк. Темиртау яхача Казахстан чуйоагIача моттиге баха сайцаб уж. Цига дIахо деш Султана, бокьонца юкьера ишкол из яккха воал, ший ткьо шу даьннача хана. Дезала да Махьмад болх беш хул гIишлонхой организаце бухгалтер волаш. Из болх бу цо вай цIадаьхкачул тIехьагIа Наьсарерча трикотажни фабрика а. Ше а дийша воляндаь, кIаьнкага а дешийта гIерташ хиннав да. Султана ишкол Казахстане йоаккх,

цул тIехьагIа, 1954 шера, деша отт цигарча лорий институте. Кхы а кхо шу даьлча, вайнаха цIабахка мукъа лу. ХIаьта а Султан кхы а шин шера Караганде ший дешар дIахо дешаш хул. Дийша ваьлча, цо юххьанца болх бу Наьсарен кхален дарбанче; лергашта, къамаргашта, меража дарбаш ду лор волаш.

Из цига волаш, дуккхача наьха таро хул шоай саготдеш хиннача лазарех къаста, хIана аьлча цхьа талмаста хIама деш оамал яцар лора, ший болх дика ховш а хьабеш а вар. Дукха гаьна доацаш, Дошлакъий-Юрта дар цун дай баьха ков, хьамсарта юрт. Кастта, 1962 шера, цох хул Iарамхерча курорта керттера лор. Из болх цо бу 1964 шу тIакхаччалца, цигара Шолжа-ГIалий тIа кхоач. Юххьанца цо къахьег ийслагIча дарбанче кизга увтгадеш, цунца цхьана медучилище хьехаш а хул. Кизга увтгаде из Юмавелар лаьрххIа хIирий мехка а ваха. Керда балха говзал яр цо цига караерзаяр. Болх дика беш вола саг ца зувш висац, цунга хьежжа гIулакха тIа лакх а ву из. Султан унахцIенон министерстве болх бе хьожаву, дарбаш деча отдела воккхагIвола инспектор волаш. Цига 5 шера къахьег цо, республикан дар-

банчешка деш дола дарбаш дикагIа, нах раьза хургболча тайпара дергдола гIулакх вIаштIехьадаккха гIерташ.

Из болх дикка тоабе а мог цунна, ше цига къахьийгача юкья. Цигара вай мехкахо хьожаву республикан онкологически диспансера керттерча лора заместителя болх бе. 1994 шерга кхаччалца Шолжа-ГIалий тIарча №1 йолча поликлинике, А. П. Чехова цIерагIча урам тIа хиннача тубдиспансере кизга увтгадеш а хилар из. Хетаргахъа, цу балхо кIал ют цун ший унахцIено. Лакхе хьоахадь шу хьатIакхьаьчача, кхохкаденна латта Шолжа-ГIалий тIара хьал тIемга кхоачаш лагтар. ОагIой бетта 11-ча дийнахъа цигара арабаьле, Дошлакъий-Юрта боагIа цар дезал. Султан, дукха ца говш, балха арабаьлар. Из цу хана Наьсарен больницерча оргметодкабинета кулгал деш вар.

Укх тIехьарча хана, гIалгIашта чоагIа эшаш бола нах дукха дIабахаб дунен чура. Цхьаьлча даькъе цар Iоажал хьалхьяьккхар вахара халонаша, къаманна тIалаьтгача саготонаша. Царех цаI вар Дибарананькъан Султан. Из кхелхав 1997 шера бекарга бетта 2-ча дийнахъа.

12 шу даьнна бер, цѐро доагадаь човнаш йолаш, Москве дѐадигар

Курскенаькъан ИбрахИм

12 шу даьнна бер, 45% доагадаь човнаш хинна, ГѐалГѐйчѐра Москверча Г.Н. Сперанске цѐраГѐча дарбанчен берий центре дѐадигар.

«ГѐалГѐйчен берий республикански клинически дарбанче кхъачадар из бер, геттара хала долаш. Лора-ша меттайоалайир цун мо-гашал, цул тѐхьаГѐа из, кхы гоа ца деш, Москве дѐадига лархГѐар. Оаха тхоашта могар ду, цу бѐра эшаш дола лорий новкъостал дара», - аьлар унахцѐнон Министра Антошканаькъан Заремас.

Из бер вайцигара дѐадугаш бола болх шийна дѐатГѐийцар, цунна эшачун-ца Гѐо дир ГѐалГѐйчен Кул-галхочо Келматанаькъан Махъмуд-Гѐьлас.

Цо цѐакха а хъагойт, кхъастта бѐраш дувчача хана, вахаре хъовзам хург-боацаш, лорадалар мел лоархГѐаме да.

1000 дезало наьна ганз оала ахча хъайцар

Курскенаькъан ИбрахИм

Ер шу дѐадоладелча денз, ГѐалГѐйче 960 дезало наьна ганз оалача ахчан кхъхаташ хъайцад, дехар язде а ца дезаш. Цун бахъан да, дехар язде ца дезаш из гѐулакх оттадаь хилар, из бокъо вай-цига болх бе йолаелар 2020 шѐра денз.

Россе вахара ганза (СФР)

ГѐалГѐйче Гѐолла эшаш дола каьхаташ вѐаштѐхьдоах, ЗАГСѐрча бѐраш даь хила-ра долча тѐшалашка хъѐж-жа. Цул тѐхьаГѐа наьнага хъадоаГѐа электронни ахчан каьхат Госуслуги портала тѐа, бѐра наьна доалахъарча ка-бинете. Из хоам газетага бир ГѐалГѐйче Гѐолла долча СФР даькъа кулгалхочо Йовлой Зу-бейрас.

2024 шѐра, наьна ганз 630

380 сом дар хъалхарча бѐра, 833 эзар сом шоллагѐа бѐра, (нагахъа санна, хъалхарча бѐра из ахча хъаэцанза хиннадале), шоллагѐа бер дича тѐакхеташ дар 202,6 эзар сом да.

Карарча шѐра из ахча да-лара даькъ тѐа цхъацца хувца-маш хиннад:

Гражданство: ахча даьна е нанна луш да, из бер дѐча хана Россе гражданах уж хиннаба-ле. РФ гражданах хила беа

уж.

Цхъаь бола даьй: шоаш бѐраш кхедеш бола дай таро йолаш ба пенси Йоадара наьна ганзацара ахча дѐахъожаде.

Дезал бокъо йолаш ба, наьна ганз оала ахча цѐнош хъадара дѐадахийта.

Дехар а ца яздеш, наьна ган-зера ахча хъаэца таро хиларах, ГѐалГѐйчен дезалашта сиха а дика а новкъостал хул.

Шолжа-Шахъар – Горагорск - Магѐалбик яха никъ тоабеш латт

Коазой Мадина

Ш о л ж а - Ш а х ъ а р - Г о р а г о р с к - М а г ѐ а л б и к я х а 22,6 км бѐаьха никъ тоабеш латт наькъашкарча хъалах йолча Министѐрствос, юрташкара мотти-гаш тоаярах йолча пачахъалкхен программа Гѐолла. Из хоам «Сердалога» бир министерстве-ра.

Юхъанца шин даькъа йи-йкъар из проект. Укх шѐра дѐаьоргболча балха юкъе тоабѐргба 10 км никъ, хъатѐадоаГѐача шѐра 12,6 км никъ тоабѐргба. Ас-фальтабетона никъ Йобилла, кѐалхара кѐийле тоаеш, нийсѐш боаж болхлой.

«Кѐалха билла никъ 8 см болаш, лакхе буллар 5 см кхоачаш, болх дѐаьоргба цига. Наькъа йистош нийсѐ-еш, керда Гѐармаш оттаеш, басарашца наькъашта юкъе белгало еш, болх бѐргба цига. Белгалде дѐза, из тоа-бар мехка чѐоаГѐа лоархГѐаме долга. Дукха машинаш лѐлаш, массѐх моттиг хот-таш никъ ба из. Наькъашкара хъал дика аттачъа дарг-да, из болх йистѐбаьлча», - аьлар министерстве.

Ер шу йистѐдалалехь, 70 км никъ тоабѐ лархГѐа ба вай республике.

Вай студенташ «Бейни» яхача туристий чаьтарий лагеря доакъашхошца хургба

Гаьгенаькъан Мартина

ГѐалГѐй Республикан ворхѐ колледже дешаш вола 70 совГѐа дешар-хо даькъа лоацаш хургва «Бейни-2024» яхача тури-стий чаьтарий лагеря, из карарча шѐра шозлагѐа

нах тѐаэцаш я, яхаш, дий-цар «Сердало» газетага ГѐалГѐй Республикан ка-гирхой политикани туриз-маи Министерстве.

«Укх шѐра цу кхетаче ка-гирхой кхъа сменах хургба даькъа лоацаш. Пхе дийна-

хъа дѐаяхъа езаш йолча про-грамманна чудоаГѐа дешар, культура, спорта ловзараш.

Х љ а л х а р б а р а ш дѐаболалургба маьцхали бетта 10-ча дийнахъа.

Цхъанкхетара керттер-дар да, Бейни яха лакха-ча лоамашка улла юрт тах-

кар», - аьлар ГѐалГѐй Рѐспу-бликан кагирхой полити-кани туризмаи Министѐр-ствон зарбан болх лѐлабѐча Пулой Аминас.

Белгалду, дѐхараш хъай-ду 16 шѐрал дукхаГѐа ха яь-ннарашкара.

Ваха Юмалу, бера хана денз

«Зарница 2.0» яхача ловзаре, шоай говзал гойтар Хьалхарчар

Гаьгенаькъан Мартина

«Хьалхарчар болам» яхача оаглонна геттара лоархаме да, саккура бетта 23-гӀа ди. Даьхен гулакха латтарий ди из хиларал совгӀа, «Зарница 2.0» яхача ерригача Россе тема кийчон ловзара доакъашхой хоржамаш хилар цу дийнахьа. Цу гулакха хьалхаттар, «Хьалхарчар болам» яха оагӀув.

Бераш, кагирхой чулоацаш; Россе бокка оагӀув ба из. Къастга тахан латгача хана, тхьовра денз хьадахьа гулакхаш дӀахьоргдола тӀехье кхееш, къахьега деза вай тӀателла. Даьхен гулакха латгача къонабараша массехказа хьоахадаьд; спорта, кхетама хьал гучадоакхаш йола яхьаш дӀаяхьар геттара пайда беш хургда, аьнна. Бакъда хӀара хӀаман ше-ший ха я-кх! Тахан аьттув ба-кх цар шоай начӀал, тайп-тайпара говзал, кхетама хьал, спортацара бувзам дӀагойта. Цу оагӀон болх лелабеча Налгананькъан Рамзанаца къамаьл хилар «Сердало» газета корреспондента.

Мехкашкарча оагӀоний мишта вӀаштӀехьадоал из проект дӀаяхьа? Ишколашта фу хийтар цу гулакхаш?

- Мехкарча ерригача моттигашка дӀаболабир оаха из болх. Дуккхача ишколашкарча бераш, геттара раьза долаш, юкъедаьккар цу гулакха.

«Зарница 2.0» яха ловзар ишколе дӀадихьар оаха эггара хьалха. Онлайн-кийчо е езаш

дар бераш юхьанца. Мехкарча оагӀонна тӀалаттар, эггара толашагӀбараш хьахаржар, вай республика геттара дика дӀахьокхар.

Ерригача Россе проекте дакъа лацарах фу хул Хьалхарчарна?

- Тайп-тайпарча оагӀорахьара шоаш дӀахьокха аьттув ба берий. ВӀалла шоаша леладаь хиннадоацача гулакхаш а хьалхабала йиш я цар. Коталонга кхача гӀерташ, беррига низ тӀабахийте кхест уж цига. Ерригача Россе дӀахьош долча ловзаро дог ураотгаду, къаманцара яхь сомайоаккх.

Зарнице котбаьннараша шоай болх «Хьалхарчар болам» яхача проекте дакъа лоацаш дӀахьоргба, боккхагӀбараш зӀамагӀчарна хьехаш хургба.

Малаш ба хьалхабаьннараш?

- БоккхагӀчарна, зӀамагӀчарна, юкьерча ханага кхаьчарашта юкье дӀа-хьа екъ моттигаш. 8 шергара 18 шерга кхаччалца бараш ба цу юкье. 18 шу даьнна боацараш Юмалуш боагӀарашта юкье ба, 18 шерга кхаьчараш хьалхалатташ ба.

Яхьий программа вӀашагӀ-йоллача хана, цар яьнна ха теркалий оаш?

- Ханага, дегӀа низага хьежжа дӀахьу оаха из болх. БоккхагӀбараш, юкьерча ханага кхаьчараш спорта кийчо йолаш, Даьхен истори дика довзаш, лозабаьрашта хьалхара гӀо де ховш хила беза. ЗӀамагӀбарий тоаба «Снайпер» яхача спорта ловзаре, «Кийча латта турпал-

хой» яхача викторине дакъа лоацаш бар.

ДӀадоалуча хана, хала дарий шоана берашца? Шоашкарча фу деза, мишта хьовза беза кхетадорий цар?

- Зарнице дакъа лоацарий кийчо е аьттув бар. ХӀара ловзарга хьежжа кийчлуш, къахьегаш хилар уж. Цу гулакха лаьрххӀа кийчъь гойтарароликш яр деррига довзийташ. Цар хьахьокхар тема юкье гӀо дар, моллагӀа долча хатара кийча хилар, саперни гулакш довзар, саг кӀалхарваккхар мишта хила деза. Шоаш мел Юмадаьр чӀоагӀдеш, хилар бераш дӀахо.

Масса бер дар ерригача Россе проекте дакъа лоацаш?

- Ерригача Россе моттигашкара, 3 миллион совгӀа кагирхой бар цу юкье дакъа лоацаш.

«Зарница 2.0» яхача ловзаре эггара лоархамега дараш малагӀаш да?

- Керттара моттиг дӀалаьцар гӀетташ долча гӀирсаша, кхераме йоацача бластер-автомато. Ара, иштта цагӀа кхосса йиш йолаш яр из.

Таханарча ханага хьежжа, дӀахьош дар ловзар. Кагирхоша гойтар моллагӀа кхераме хьал этгача эггара хьалха дезараш, лозаваьчунна гӀо дар, тема жрналистикацара говзал, цӀера духьалара кийчо, иштта кхьдараш а.

Даьхен истори, паччахьалкхен лоархамедараш мишта довз тохкаш викторина дӀайихьар.

Проект дӀахьоча хана, хьан гӀо ду Хьалхарчарна?

- Цу балха тӀахьожараш

ба тема оагӀонцарча моттига, лаьдала болхлой. Тоабашта керттарадӀараш хьалхадоахараш ба Украинерча тема операцен доакъашхой. Тема юхьанцара декхараш Юмаду цар кагирхошта.

Мишта дӀабодар из болх? ХӀаравар шийна хьалхара волаш е берригаш цхьана болаш?

- ДӀа-хьа гӀо деш, тоабанца болх дӀабахьар да укхаза лоархаме. МоллагӀа хӀама шийна ийшача, тема новкъостага кхайк. Яхьашта юкье геттара хала дола декхараш да, цу духьа тоабанца бувзам болаш хилар лоархаме да. Зарница юкье дукха тайп-тайпара хӀамаш да. Духхьал дегӀаца низ болаш хилар а кхоачам болаш хилац; кадай, сиха уйла еш, говза хила веза цига.

Цу юкье йишгаш а я. Ловзар йистедоалача хана, доккха

дакъа дӀалоацаш, говзал хьекхар цар. Тоабан баллах дийцача, хӀара тоабо кулгалхо ше хорж. Хьехархоех е берий даьх цагӀ хул из.

«Зарница 2.0» яхача ловзара хьалхалаттараша эггара керттара лоархамега дараш малагӀаш да?

- Цу ловзаро бераш Юмаду шоай Даьхе лархӀа, цох доаккхал де, миччахьа ара висача ца воха, кӀалвисачун гӀо де, гӀетташ долча гӀирсашта доал де, дегӀаца низ, хьинар долаш, кадай хила. Советски хана денз, хьадоагӀаш долча цу ловзаре ха мел дезараш довзаш хилията гӀерт тхо кхувш латтараш. «Хьалхарчар болам» яхача оагӀон кулгал деча Гуров Григоре яхачо, «Зарница 2.0» Россе къонача тӀехьен нийса никъ хьехаш, Даьхенцара цар безам, кхетам чӀоагӀбеш хургда.

СКФО гӀолла хьайцача, устагӀан дулха мах вайцига эггара лохагӀа ба

Коазой Мадина

ГӀалгӀайче эггара лохагӀа ба устагӀан дулха мах, Кьилбаседа Кавказе гӀолла хьайцача. Цох хоам бу Кавказ РБК, мах бара йолча урхаллено йоах, аьнна, чӀоагӀдеш.

ГӀалгӀайче, устагӀан дулха кийлах 687,6 сом дех. Лоалахарча республикашкӀаселашкахьа, нохчашкахьа - кӀимарса бетта 22-ча денга кхоачаш 731,6 сом.

Юкьерча хьайцача Кьилбаседа Кавказа федеральни куран тӀагӀолла - 737,9 сом.

Эггара лакхагӀа мах ба устагӀан дулха Кьилбаседа Хириийче. Укхаза цхьан кийлах 843,8 сом дех», - йоах хоамо.

МЧС ше хьакхелла 32 шу дизар белгалдеш я

Курскенаькъан ИбрагӀим

хьакхеллай 2011 шера.

Россе МЧС хатарах гӀо ду болхлой, шоаш къахьега моттиг хьакхелла 32 шу далар дездеш ба. ГӀалгӀайчера Россе МЧСа «Ингушский» оала тоаба

Цар балха чудоагӀаш да лоамашка лахара-кӀалхарвакхара гулакш, лоаман хиш чу балхаш дар, ДТП нийсвеннача сага гӀо дар, гӀишло чухаьрцача балхаш

дар, иштта кхьодола хала, чоалхане хьалаш этгача къахьегар.

Карарча хана, цу тоабан чувоагӀаш ва, из болх дика хар хьагойтарах чакхваьнна вола 34 саг. Ер шу дӀадоладелча денз, цар дӀайихьай 50 совгӀа

операци лоамашка, иштта кӀалхарваккхав 70 саг.

ГӀалгӀай гӀончий балха говзало, денало лоаман халача моттигашка шоай декхар диза кхоачашде таро лу, цунца цхьана кӀалвисачоа новкъостал де а карагӀдоал.

Къонала деррига а карагдоал

Болалуш бола фермераш хьаллацара, лаьрххІа теркам бу

Коазой Мадина

Техьарча шерашка республикан юртбоахам дегІабоалабара хьал тоалуш доагІаш хилар белгалдаьд. ДукхагІа ба шоай доалахьара боахам лелабе безам бараш. Къаьстта гІадвугаш да царна юкъе кагирхой хилар, царех тийша ма дий хургдар а. Царех ба Наьсарен-Шахьара Паьзе-Коа бахаш бола къона дезал а.

Муталаланаькъан Берд хьалкхийнав, ценача юртгарча хьалашка гІалгІай дезале, цар шоай доалахьара боахам лелабу: коа тІара хьайбаш, оалхазараш, иштта йоккха беш. Из а леладу, Іаьдала балхаш тІа

долаш да-нана дар аьнна доацаш. Шоай ялх дезалхо хьалкхеваьв цар. Берд воккхагІа ва. Из моллагІа кІаьнк санна кхийнав; даьна-нанна новкъостал а цагІара гІулакхаш а деш. ЗІамагІа волаш, боксєрий секце ихав из. Ишкола якккха ваьлча, профессионални кикбоксингаца хьоашал леладе волавелар. Россє чемпиона цїи якккхачул тІехьагІа, спортацара гІулакх Іодулл цо. Ший юртара йоІ йоалаю, шийяр санна оамал йола. ГІалгІай паччахьалкхен университет якккха ва из; спортфак, юрфак якккха дипломаш а да. Бакъда Берд волалу ший доалахьара боахам лелабе. Цо ший фусам-наьнаца ахархой-фермерски боахам дІаболабу.

Паьзе-Коа эшаш мел дола хьалаш да доалахьара боахам лелабе, цу юкъе доккхий хьайбаш а долаш. Дукха моттиг я бежан дІалалла, яьсса ядаш даьгІенаш я. Ахкан замак, ара йовхал этгача хана, Іийне дІакІалдаьнна салаІа йиш йолаш, гобакккха хьу я царна. Цул совгІа, цу юрта бахача наха хьайбайшга хица Іалашо яьй. Иштта Іаьдало а гІо ду царна.

Карарча шера шоай боахам дегІабоалабе ахча делар цу дезала. Хьалхарча аргІаргІа уж лаьрхІа ба хьайбашта доакъар Іалашде, зІамига Іаьсий а йица, уж хьалкхеде. Цул тІехьагІа цар боахаме дулха йоае йиш йолаш йоккхий сиргІаш а хургья, уж кхаба чуотгае лаьрхІа

ба уж.

«Къона волча хана фуннагІа а карагдоал», - оолаш да халкъа кица. Доал, нагахьа санна балхах кхераш ца хилча, деррига нийса дІадоладойя, из нийса дІадахьа ховш хуле. ТІаккха моллагІа а кхоачамбоацар юкъера дІадаккха ховш хургава саг. Со теш, вай бувцача дезала фусаме из иштта хургхиларах. Царгара масал эца йиш йолаш моттиг хиларца а дувзадена да из. Эшача новкъостал де а, хьаллаца а да-нана да цар. Цар, цкъа хьалхагІа уйла а яь, лаьрхІар из гІулакх дІадоладе, цунца шоай хуродола вахар Іалашде; тІаккха лаьрхІачунга кхачара дола бахьан да из; хІара сахьата, хІара денна, цунга кхача уйла хилар.

Яндарера тишъенна электро-подстанцеш хийцар

Султиганаькъан Йоакъап

«Къилбаседа Кавказа россетий» говзанчаша керда кхоь трансформаторий подстанцеш оттайир 1200 кВА низ болаш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГІалгІай Республикан зарбан болх лелабераша.

«Тахан укхаса 12 эзар саг вах, 10 вахаре лоархІаме моттиг я. Из чІоагІа лоархІаме хьал да юртахошта, къаьнардараш дІа а даьха керда гІирсаш оттадар, цул совгІа, къаьнарчар болх лерттІа бацар», - аьлар мехка кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас, цу балха лоархІам бувцаш.

Хозача моттиге уллача юрта, Іоахарганаькъан, Горни яхача урамаш тІа 100 цІа тешшаме токаца Іалашо йолаш да хІанз. Из иштта хилара бахьан да, хьалха 100 кВА низ болаш хинна къаьнара подстанци 400 кВА низ болчунца хийца хилар, къаьнара подстанци болх беш йола 20 шу совгІа ха яр. Доврбиканаькъан урам тІа 130 цІа чудоагІаш латт керда подстанци, из а иштта 400 киловат-ампер низ болаш я.

Цул совгІа, Орджоникидзе а цун юхерча а урамаш тІа 150 дезал бахача иштта подстанци оттаяьй.

ХІанзчул тІехьагІа, тешшаме ток лоаттаяр массазара вахара хьал санна лархІа дезаш да, цо наьха вахара дикал лакхьергья.

Доалахьара бизнес дика дегІайоагІа ГІалгІайче, Къилбаседа Кавказаца нийсйича

Курскенаькъан ИбрахІим

Къилбаседа Кавказа моттигашта юкъе, дика дакъа дІалоац 2024 шера хьалхарча ялх бетта, доалахьара бизнес ГІалгІайче дегІайоалаю. Лелача гІулакхо

яхадох, ГІалгІайче 232% дукхагІа хиннай керда предприятеш, дІадахача 2023 шерца нийсйича.

ДукхагІа даькъе мах бара бизнес я, даькъ тІа дегІайоагІаш

яр.

Селий мехка Сбербанка отделе кулгалхочо Морозов Евгєне белгалду, Къилбаседа Кавказе шоай доалахьара гІулакхаш леладара хьал дикагІа дегІадоагІаш хилар. Цо дувзаду

из, цигара инвестицей хьал дика хиларца.

Дика хет, 2024 шера шоай бизнес дІайолаь кагирхой Нохчий Республике 53%, ГІалгІайче 49%, Къарший-Черсий мехка 46% хилар.

В.Комарова цIерагIча берий лагере концерт хилар

ГIазданаькъан Ахьмад

Цу дийнахьа сакъердалуш яр, В.М. Комарова цIерагIча могошал тоаеца ГIалгIайчен Шолжа кхален Iалама хозача моттиге уллача лагере. Укхаза салоIаш дола бераш долча баьхка хилар Эбарга-Юртарча культуран цIен болхлой, шоай начIал дола дешархой а боалабеш. Цар ена концертни программа езаелар дешархошта, цар хьехамчашта.

«Бераш, хоза хеташ хьеджар кьонача артистий говзалга, уж халхабаьлар, яхьашка, ловзарашка дакъа лаьцар.

Лагера кхетама болх беча боккхагIчар хьаллаьцар уж, новкъостал деш а царца цьхана сакъердалуш а хиларца», - аьлар «Сердало» газетага концерт вIашагIделлараша. Цу тайпарча кхетаченаша берашта юкьера доттагIал чIоагIду, иштта кхоллама дакъ тIа уж дикагIа дегIабоалабу.

Вайцига дIахьош ба «Музее - ахкан каникулаш» яха болам

ГIазданаькъан Ахьмад

ГIалгIай къам мехкадаккхара дагалоаттама Мемориала комплекса гойтама зале, «Музее - ахкан каникулаш» яха болам дIахьош ба. Ишкола дакъ тIарча лагерашка салоIаш дола бераш, иштта берий беша ухаш дола бераш укх деношка каст-каста хул музейа болхлой болча хьоашалгIа.

«Укх деношка оаха дика тIаййцар Наьсарен-Шахьара № 19 йолча юкьерча ишкола, иштта № 10 йолча юкьерча ишкола кьона новкъостий, хоза хеташ дийцар царна дIаяхача ханара истори», - аьлар «Сердало» газетага музейа болхлочо.

ГIалгIайчен берашта лаьрхIа дIахьоргьа, ахкан каникулаш йолаш, экскурси. Из дика таро я шоай хьамсарча мехка культура, истори, шоашта ховш дар кIоаргагIа довза.

Экскурсец дIахьу говзал йолча хьалхабаьнна лелача наха, цар дувц ГIалгIайчен таханара, дIаяхача ханашкара вахар, иштта дикагIа довзийт сурташ, каьхаташ, кхьдола Гирсац, цунца цьхана царна дикагIа довз шоай къаман истори.

ГIалаш меттаоттаяра болх дIахьош ба

Курскенаькъан ИбрагIим

ГIалгIайчен лоаме исторически гIалай моттигаш меттаоттаяра дола балхаш тIателла дIахьош да, уж я къаман мах бола тIехьале.

Эбанера ГIалаш йолча «МК Рест-Строй» компане говзанча-

ша йистебоаккхаш латт кхерахья, нах чубаьха ши гIала тоаеш дIахьош бола болх. Из болх бу; историкаш, архитектораш тIа а хьожаш.

Цу юкье «АСМ Групп» я лабораторера тохкамаш деш, маркхала дикал хила езаца боараме йий хьожаш, из лелабу Морч яха ГIала хьалйотташ.

Исторически гIалаш хьалйоттача деш дола балхаш дикал йолаш дий хьажара дIахьош бола болх лоархIаме ба.

Цул дукха тIехьаюсаш яц ТIумагI яха гIала а. Цу культуран тIехьаленна чуйоагIаш йола 15 совгIа гIишло иштта хоза тоаеш, дийнъеш латт. ГIалаш

йотташ болча гIишлонхоша кхертIох даь пенаш меттаоттаду, иштта кхьдола балхаш а кердадоахаш да.

Белгалду, дукха ха йоацаш ТIумагIа доазон тIа кораяьй Дошо Ординга ханара йола дото а геза а ахчан ганз. Цо цIабьхка а чIоагIду, из моттиг исторически мах болаш хилар.

Лоамашкара гIалгIай эггара йоккхагIа йола гIала техкар

Коазой Мадина

Эггара йоккхагIа йола историко-архитектурни ГIалгIай лоаман моттиг -Аьрзи. Карарча хана цун доазон тIа 50 зIамига нах баьхка, 8 тIема гIала я, духьалъоттара пенаш а, шера наIараш а йолаш. Укх деношка, ЖIайрахьа-Ахабоарзен историко-архитектурни, Iалама музейа-заповедника болхлой баха хилар цигара хьал тахка, яхаш, дий-

цар «Сердало» газетага цигарча зарбан болх лелабераша.

Цу гIалан кIалха Янд-Каш оала къубба я, цига дIавелла воалл цIихеза гIалаш яь тIоговзанча Янд, из ваьхав, Илманхоша яхачох, XVII бIаьшере. Къубба чура кораяьй борзах хьаьь аьрзи.

«Кавказ тохкарашта гучадаьлар, из аьрзи Iарбий йоазонца го билла хилар. Цу аьрзена

гонахьа Илманхоша шоай тохкакий кьовсамаш дIадоладир. ГIалгIайчен лоамашка из маца кхьачай а, мишта кхьачай а, сенца ювзаенна яьй а яха кьовсама кьамаьлаш дар уж. Юххера а, ховш хилар, аьрзи 796 шера, Басре яхача моттиге хьаььлгIа, Юхерча Малхбоален ислама искусствон мах болча тIехьален ха цу тIа хилар. Мишта кхьачай из лоаман ГIалгIайче? Из хаттар укх ханалца жоп доацаш дус», - аьлар

музее-заповеднике.

Белгалду, ГIалгIайчен гIалай моттиге кораяь мах бола кьаьнара тIехьале Ленинграде дIайхьаяр, говзанчашта хетачох 1931 шера, таханалца из Эрмитаже а я. ГIалгIайчен, цу дакъ тIа кьаьхьегаш болча болхлоша шоашта могоар даьд из юхаяра, бакьда 2013 шера цу тIара баьккха ло мара юхакхачанзар ГIалгIайчен мехктокхаме музейе.

ГАЛГАЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

«Галгай Республице муниципални служба даржий Реестрах долча», Галгай Республица Закона хувцаш юкьедяхара хьакьехьа

Тайицад

Галгай Республица Халкьа Гуллама

2024 шера саккура бетта 29 ди

Статья 1

«Галгай Республице муниципални служба даржий реестрах долча», 2009 шера бекарга бетта 10 дийнахарча, №14-РЗ йолча Галгай Республица Закона (газет «Галгайче», 2009 шера бекарга бетта 21 ди; Официални бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2016 шера саккура бетта 8 ди, кимарса бетта 4 ди, 2018 шера тов бетта 4 ди; интернет-газет «Галгайче» (www.gazetaingush.ru), 2020 шера оаглой бетта 1 ди) юкьехьа юбелгалда:

- 1) 2 статье дешаш «муниципални образованей хоржамий комиссешта» дладаха;
2) 4 статье дешаш « муниципални образованей хоржамий комиссешта» дладаха;
3) тлатохарча:
а) III раздел 1 а 2 а пунктш шой низ длабаына лархл;
б) IV раздел ший низ длабаына лархл.

Статья 2

Ер Закон низаца чоагденна болх бе долалу, ер официално кепатеха итт ди чакхдаынача дийнахьа денз.

Галгай Республица Мехкда

Келаматнакьан М.М.

г. Магас

«14» сарга 2024 шера № 11-РЗ

ГАЛГАЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

«Галгай Республицерча индустриални паркайх долча», Галгай Республица Закона хувцаш юкьедяхара хьакьехьа

Тайицад

Галгай Республица Халкьа Гуллама

2024 шера саккура бетта 29 ди

Статья 1

«Галгай Республицерча индустриални паркайх долча», 2015 шера лайчилла бетта 2 дийнахарча, №57-РЗ йолча Галгай Республица Закона (Официални бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2015 шера лайчилла бетта 3 ди) юкьехьа юбелгалда хувцаш:

- 1) Закона цн юбелгалда редакте даязье: «Галгай Республицерча индустриални (промышленни) паркайх долча»;
2) преамбуле деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
3) 1 статье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
4) 2 статье:
а) 1 дакье: цхоолагича абзаце деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»; шоллагича абзаце аргла йолча дожаре дешашта «Индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
2 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
3 пункт ший низ длабаына лархл;
4 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
5 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
6 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
7 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
8 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
9 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
б) 2 дакье: хьалхарча абзаце деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
3 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
5) 2 кертта шерах деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 3 статье:
а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) хьалхарча абзаце деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
в) 3 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
г) 5 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
д) 7 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
7) 4 статье:
а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 1 дакье дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
в) 2 дакье дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
г) 3 дакье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
д) 4 дакье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
е) 5 дакье дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
8) 5 статье:
а) 1 дакье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 2 дакье дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;

9) 6 статье:

- а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 1 дакье: хьалхарча абзаце деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
1 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
2 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
3 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
5 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
в) 2 дакье: деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
10) 7 статье:
а) шераца дешаш «организационни комитетта а» дладаха;
б) 1 дакье:
1 пункте аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де аргла йолча дожаре дешашца «(промышленни)»;
3 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
4 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
5 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
6 пункте аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де аргла йолча дожаре дешашца «(промышленни)»;
7 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
8 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
в) 2 дакье: ший низ длабаына лархл;
11) 8 статье:
а) 1 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 2 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
в) 3 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
г) 4 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
д) 6 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
е) 7 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
ж) 8 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
з) 9 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
и) 10 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
12) 9 статье:
а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 1 дакье аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
в) 2 дакье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
13) 10 статье:
а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 1 дакье аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
в) 2 дакье аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
г) 3 дакье аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
д) 4 дакье аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
14) 11 статье:
а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 1 дакье дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
в) 2 дакье дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
г) 3 дакье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
15) 3 кертта шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
16) 12 статье:
а) хьалхарча абзаце деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 5 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
в) 6 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
17) 13 статье:
а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 1 дакье: деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
в) 2 дакье: деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
г) 3 дакье: деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
д) 4 дакье аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
е) 5 дакье: деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
18) 14 статье аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
19) 15 статье аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
20) 16 статье аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
21) 17 статье дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
22) 18 статье:
а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) хьалхарча абзаце деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
в) 1 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
г) 2 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
23) 4 кертта шераца «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
24) 19 статье:
а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 1 дакье: деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
в) 2 дакье аргла йолча дожаре дешашта «индустриални» тлехьа аргла йолча дожаре тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
г) 3 дакье: деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;

25) 20 статье:

- а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 1 дакье: хьалхарча абзаце деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
2 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
в) 2 дакье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
г) 3 дакье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
д) 4 дакье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
26) 21 статье:
а) хьалхарча абзаце деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 1 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
в) 3 пункте дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
г) 4 пункте деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
27) 5 кертта шераца «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
28) 22 статье:
а) шераца деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
б) 1 дакье дешашта «индустриални» тлехьа тлатохар де дешашца «(промышленни)»;
в) 2 дакье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
г) 3 дакье деша «индустриални» тлехьа тлатохар де дешаца «(промышленни)»;
Статья 2
Ер Закон низаца чоагденна болх бе долалу, ер официално кепатехача дийнахьа денз.
- Галгай Республица Мехкда
- г. Магас 2024 шера «14» сарга № 13-РЗ
- Келаматнакьан М.М.
- ГАЛГАЙ РЕСПУБЛИКА
- ЗАКОН
- «Галгай Республица доазон тла долча, дукха квартираш йолча ценой юкьара доалахь капитални тояр дладахьар влштлехьадкхарах долча», Галгай Республица Закона хувцаш юкьедяхара хьакьехьа
- Тайицад Галгай Республица Халкьа Гуллама 2024 шера саккура бетта 29 ди
- Статья 1
- «Галгай Республица доазон тла долча, дукха квартираш йолча ценой юкьара доалахь капитални тояр дладахьар влштлехьадкхарах долча», 2013 шера ардара бетта 11 дийнахарча №30-РЗ йолча, Галгай Республица Закона (газет «Галгайче», 2013 шера ардара бетта 17 ди; 2014 шера кимарса бетта 3 ди; 2015 шера ардара бетта 10 ди; Официални бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2016 шера аштинга бетта 2 ди, лайчилла бетта 29 ди; 2017 шера бекарга бетта 26 ди; интернет-газет «Галгайче» (www.gazetaingush.ru), 2019 шера оаглой бетта 2 ди; 2021 шера кимарса бетта 6 ди; 2023 шера бекарга бетта 26 ди) юкьехьа юбелгалда хувцаш:
- 1) 2 статье:
а) 3 дакьа тлатохар де дешашца «, укх Закона 4 статьяй 7¹, 7² доакьоша белгалда моттиг ца лархл;»
б) 4¹ дакье дешашта «пачахьалкхен е муниципални доалахь» тлехьа тлатохар де дешашца «е юридически лицо доалахь, Российски Федерацие Градостроительни кодексача нийса нах баха ГИШЛО комплексно дегакхувлар лалашдергдолча»;
2) 4 статье тлатохар де дешашца чулоацам болча 7² дакьаца:
«7². Дукха квартираш йолча ценой цхан дакье фусамаш доалахь йолчар капитални тоядарх дола декхар дладар белгалдавал, из эксплуатацие дладар регионални капитални тоядара программа длачлоагчлехь тлехьа, цунах дола сведенеш цу программие белгалда а долаш, цунна юкье хувцаш юкьехьош, цу дукха квартираш йолча цен параметраш хувцаш хьакул, Галгай Республица пачахьалкхен лалдала органе оттаг хан-юкь йистейлача, цхьабакьда укх статье белгалда хувцаш капитални тоядара регионални программа хувцаш даьча хана денз, пхе шерал тлехьа а ца доакхаш. Дукха квартираш йолча цен белгалдаьча дакье фусамаш доалахь йолчар взносах лух мах длабала безаш декхар этгача хана денз, мах длалу цу тайпарча дукха квартираш йолча цен дакье капитални тоядара фонд влштлехьадкхарах бола, фусамаш доалахь йолчар соцам тла а йица кхоачашбича, нагахь санна цу тайпарча дукха квартираш йолча цен дакье эксплуатацие дладалалехьа, цхьабакьда санна цу тайпарча дукха квартираш йолча цларга фусамаш доалахь йолча кхьбола соцам тлайица ца хилча.»
3) 12 статьяй 7 дакье дешаш «хоам бара дакье йолча пачахьалкхен политика а боарам-бокьон а дла-хьа нийсдара йолча, кхоачашдара лалдала федерални органе, цхьан» дладаха;
4) 20 статьяйна тлатохар де лобелгалба чулоацам болча 1¹ дакьаца:
«1¹. Дукха квартираш йолча цларга юкьара рузках тоядара услугаш а (е) балхаш, уж дукха квартираш йолча ценошкара тоядара а (е) тоядара финансировани елга, капитални тоядара фондах длахош хилча, из влштлехьадкхарах капитални тоядара долча клезитгах боарам болча ахчаех хилча, цунна юкьедихьа долаш, укх статьяй 1 дакье белгалдаьча перечне белгал ма дарра, белгалду Галгай Республица Правительства соцамах, боахама-коммунални дакье йола пачахьалкхен политика хьара а кхоачашьара а боарам бокьонца дланнийсьара йолча, кхоачашдара лалдала федерални органе методически белгалон куцаш мога ма дарра.»
- Статья 2
- 1. Ер Закон низаца чоагденна болх бе долалу ер официално кепатехача итт ди чакхдаынача дийнахьа денз.
  - 2. Укх Закона 1 статьяй 2 пункта положений дер дла-хьа дарж ер Закон тлацалехьа хьахиннача бокьон юкь-моттигашка.
- Галгай Республица Мехкда
- г. Магас «15» сарга 2024 шера № 14-РЗ
- Келаматнакьан М.М.

ИнГГУ дийцар, цхьан студентаца дувзадена дог айду хIама

Газдананькъан Ахьмад

ГалгIай паччахьалкхен университетте дийцар 33 шу даьннача Оздой ХIарона тамашийна вахар, цо ший мел долча деналца хьагойт; безам хилча, сага де могоаргдоацаш хIама цахилар.

«ХIарон тамашийна саг ва, могоашал ший тайпара чIоагIа хиларах, ше лярхIачунга кхача вIаштIехьадоал цун. Цхьан моттиго хьагойт, Даьхе езаро, цун истори ховш хиларо, моллагIа йола халонаш тIехьаюташ хилар», - аьлар «Сердало» газетта ИнГГУ зарбан болх лелабераша.

ХIарон деша ваьгIав Москве, психолога болх Iомабеш. Франце дарба деш волаш, цига таржам дара болх нийслу цунна. Россел араьха волаш дика отт цун вахар, бакьда, хьамсара мохк дагара ца боалаш, юхавоагIа из. ГалгIай мехка цIавеначул тIехьагIа, ший дешар дIахьодаьха лоархI цо, ИнГГУ филологически факультете каьхаташ чулу. Из чIоагIа лярхIа ва французий мотт Iомабе, из академически КИЙлен тIа бовза.

«Тха университетте заIапхой хьаллоацаш йола программа я. Цу наха, вахара халонаш тIехьаюташ хиларал совгIа, кхьчарна а шоашкара масал гойт», - аьлар ГалгIайчен кертерча вуза зарбан болх лелабераша.

МЧС болхлоша, цIераш йоае Iомалуш, кьахьийгар

Коазой Мадина

Республике чакхбаьлар цIераш йоае Iомалуш бола аргIанара болх. Укх наькъа ГалгIайче гIолла йолча Росссе МЧС ГУ хоам бера; шоллагIа гIата гIарча ресторана ноанала цIагIа цIи яьнна, аьнна.

ЦIи дIайоаярца халонаш нийслора, 70 кв. м дIалаьца йоагача ресторана шоаш арабала могоаш боаца нах хиларах.

ЦIерца кьовсам лоаттабераша а гIо де оарцагIа ухараша а, чура 15 саг IокIалваьккха, дIайоайир йоагаш латта моттиг.

Бувцача балха юкье даька лоацаш хилар, 54 саги 8 тайп-тайпара техникеи.

Вахаре юта лар

Темхо а журналист а хиннача Пхьилекьонгий Идрисах

Гарчакханаькъан Сали

МоллагIа газет дуккхача даькье хоздер цу тIа кепа теа хулаш дола сурташ да. Йоазув мел кIоарга маIан долаш, хозача меттаца яздаьдале а, цунца дика даьккха сурт хилча, из дуккха безамегIа хеталу, дешаш волча сага. Сона байзаб Нохч-ГалгIай республика йолча хана, вай мехка ара мел дувлаш хиннача газетий фотокорреспонденташ. Масала, «Грозненский рабочий» яхача газете кьахьегаш вар Батчаев Заьудин. Из республике дикагIчарех цаI вар.

Цо даьха сурташ да са, аз уж геттара боча хеташ леладу. «Комсомольское племя» яхача газете вар Елизаров, нохчий «Ленина никъ» яхача газета редакце кьахьегаш вар Юнцевич, хIаьта «Сердало» газета фотокорреспондент санна воьзаш вар, сона дага мел доагIача хана, Пхьилекьонгий Идрис, Наьсарерча «Ленина никъ» яхача газете вар ПхьугIой Салман. Суртанчий болх кIезига-дуккха бовзаш ва со, зIамига волча хана денз. БархIлагIачий-слагIача классашка вагIаш, аз ийцаяр дуккха чоалхане йоаца фотоаппарат «Смена». Iомалуш волча сага геттара атта дар цунца болх бе. Цул тIехьагIа, Наьсарерча кьонача техникий станцерча фотогулакх Iомадеча кружоке ихар со массехк шера. Цу хана аз даьха сурташ, хIанз а долаш да тха цIагIа. Хьа мел венача хьаьшанца, болх бе даьхача, ишколе дешаш йоаккхача хана даьха дуккха сурташ да, дIадаха денош а царца юьзаенна моттигаш а дагайохийташ.

Пхьилекьонгий Идрис сона вайзар 1981 шера кIимарса бетта. Цу хана Шолжа-Галий тIа хиннача «Сердало» газета редакци яр В. Маяковске урам гIарча кепайоазон цIен ялхлагIа гIата тIа. ХIара журналиста а таржамхочун а ший кьаьстта кабинет яр. ХIаьта Идрисага бIарчча лаборатори яр. Редакцен уйчара аьрда оагIорахьа чувоалаш яр дуккхагIа мел йола кабинеташ. Аьтта оагIорахьа наIараш йолаш ерригаш кхоь мара яцар: кертерча редактора, цун заместителя приьмни; каьхатий отдел; фотолаборатори. Ахьмада Идриса кабинетте дIачуваьлча, цу чура чувоалаш цхьаькха цIалг дар. НийсагIа аьлча фотолаборатори яр из. Тахан сурташ доахача сага фотоаппарати компьютери хилча кхоа-

чам ба. Кулг тIоада ца деш, сурташ даха йиш йолаш ва из. Хьалха иштта дацар, из болх дуккха халагIа бе безаш хулар. Масала, аппарата чуйолла фотоплIенка эца езар, цох сердал ца кхетийташ, из баьдеча гIолла аппарата чу чуйолла езар. Нагахьа санна юхе гIолла баьде цIа долаш моттиг еце, фотографаша е фотокорреспонденташа, тIера полтув е пиджак Iоаяьккхе, пхьошашка ши кулг чудаьккхе, цун кIалха чуйоаллар плIенка. Дикка хьовзам хулар цунца. Сердал кхийтача-м деррига дайна дар. Укхаза цхьа моттиг дагайох сона, сай вахаре хинна. Библиотеке гIалгIай метта хетаьбача гойтама юххе сурт даьккха безам хилар са сай хиннача хьехархочунца, филологически Илмай докторца, профессорца Оздой ГIайре Фирузайца. Цунна юххе дIа а этта, Мерешканаькъан Султанга тхоай сурт даьккхар дийхар аз. Цхьа ха яьлча, Султана аьлар; плIенка сердал кхийтта хинна-яр, цудухьа геттара во даьннад из, аьнна. Иштта дар сердалах плIенка лора ца йича хулар. ХIаьта а из сурт хьадаькхийтар аз, геттара бесаьдаьнна дале а, цу тIа латтараш малаьшб ховргдолаш да из.

Духхьал цхьа плIенка фотоаппарата чуеллача долаш дацар гIулакх. ПлIенка тIа фуд хьажа из зIамигача пластмасса педалга чу а елла, молхаш чуйотта езар, цул тIехьагIа хьалгьелла йокьаьлийта езар, сурташ хьадаьха фотокаьхат, увеличитель, шин тайпара молхаш (проявитель, закрепитель), хьадаьккха сурт чуIотта цIена хий, из докьадеш йола «пешк» (глянцеватель) езар. Ишттал хьовзам бар сурт даьккхарца цу хана. Из беррига болх бе аьнна лярххIа хьаьй яр Идриса хинна фотоллаборатори. Цхьан хIама тамаш йора аз, плIенка фотоаппарата чуйолла, молхаш чуйотта эцача бешкилга чу хьовзаяь чуоттае хала хулар ши кулг долча сага а. ХIаьта Пхьилекьонгий Идриса из болх цхьан кулгача бора. Аьрда кулг доацаш вар из, голага кхаччалца. Из тем тIа волаш даьккхадар цун. Укхаза кIезига дуккхагIа дувцаргда вай Ахьмада Идриса тIема наькьаьх а цул тIехьагIарча вахарах а лаьца.

Пхьилекьонгий Ахьмада Идрис ваь хиннав 1921 шера маьтсела бетта 21-ча дийнахьа Пхьилекьонгий-Юрта. Коазошха хиннай цун нана. Идрис зIамига волаш кхелха хиннай из. Дикка боккха дезал хиннаб Ахьма-

Ахьмада Идриси Тебой Тухани

дабараш - кхо воIи: Идрис, Iалаудин, Муса; ши йоIи: Мадаш, Маржан. ВоккхагIа Идриса 20 шу даьннача хана, вай мехка качвоагIа геттара кьиза моастагIа - Гитлера хьалхале лелаш йола нацистски Германи. Цу тIема халонаш ла йийзай дерригача кьамий, хIаьта вай кьаман кхолхача ла йийзай, хIана аьлча тIем тIа лаьтта ца Iеш, мехкаьбахара саготонна а духьаллатта бийзаб гIалгIай. Идрис 1941 шера аьтинга бетта тIем тIа вода, из кхоач 56-ча эскара 1133 иччархой полке. Цунца волаш, моастагIачоа духьаллатт из 1942 шера тушола бетта кхаччалца. Тохкамхо (разведчик) хиннав вай мехкахо. Из мел маькарло, говзал, лоравалар дезаш гIулакх хиннад вайна массанена дика ховш да, дийшача книжкаех а дайнача тайп-тайпарча кинофильмех а. Цун говзача тохкамах тийша хиннад цун ший а новкьостий а вахар; моастагIа эшаваь, толам баккхар. 1942 шера денз 1943-ча шера маьцхали беттага кхаччалца вай мехкахо хул 2-ча Украински тIема 391-ча иччархой дивизе тохкамхо. Цун тIема никъ бувцаш долча йоазоно яхар бакьдале, цхьан юкьа Франце а тIом беш хиннав зIамига саг, цига кога а керта а дикка човнаш яь а хиннай цун. Цу хана де доацаш вайнарг лоархIаш а хиннав. 1943-ча шера юха тIемхой мугIарашка отт из. Ленинграда моастагIаша го баьча хана, цигарча Загудски кхален Порохов яхача шахьара юхерча Барки яхача юрта тохам бе вохийт цу гIулакхаца хьаьхаштаьнна вола эскархо. Цига фашисташца дIа-юхадов деча хана, геттара хала чов ю цун аьрда кулга, дуккха ций юиха вола разведчик сакхетам чура воал. Из веннав мотташ болча новкьосташа алла вут из тIема ара. Цул тIехьагIа цун дезалга

сагота каьхат доагIа, Идрис аргIанарча тохкама вахача, моастагIачун карах веннав, аьнна. Амма са чIоагIа дола зIамига саг дийна виса хиннав. Цигара кораваь из, немцаша дIавиге, чуволл «Маутхаузен» яхача тутмакхий лагере. Ер санна лийца боаккхача наха юкье нийслу лор хинна саг. ТIемхочун кулг талхаш латтилга хайча, е молха ца лур е маха ца тохаш, из кулг, чIоагIа лазар деш, дIадоаккх цун. Иштта виса хиннав Идрис ший аьрда кулг доацаш. Укхаз дагайох сона Вешкаранаькъан Мухьмада язьяь «Новкьа гIолла...» яха байт. Идрисаца а соца а «Сердало» газета редакце балха хилар Мухьмад цхьан юкьа, партотдела корреспондент волаш. Вешта аьлча, коча цхьа пхьош даьсса Iоуллаш вола Идрис хIара денна бIаргагора цунна. Из байт ше Идриса хетаяьй аьнна белгалдаьккхадече а, газетта фотокорреспондент дагалаьца цо язйича санна хет сона. Еш вай из:

«Новкьа гIолла Ши саг вода. Цхьанне наькх тIа орденаш, Дошо седкьа кьег. ХIаьта вож, Цун даьсса пхьош Ший бушигаца ЧIоагIа лаьца, Безаме цунга УрагIа хьег. Заман Эхь Шийна уллуьвдаьккха, Дунен адамашта Машар кхайкабеш, Заман Сийле йода».

Аьрда кулга чов еча хана, кога а аьтта кулг а лозадаьх хиннад цун. Царех чуьха хинна пхора гаргаш ше валлалца дегIаца лелаяьй тIема доакьашхочо.

Ховш ма хиллара, «Маутхаузен» яха концлагерь Австрей хиннай. Кьаьстта кьизалца белгалгьяьнна хиннай цун 20-гIа корпус. Хьож вай

цох фу яздаьд. «1938 шера маьцхали бетта 7-ча дийнахьа Дахау яхача лагере лийца боахка нах бига хиннаб Австрерча Линцанна юхерча Маутхаузен яхача шахьар тIа керда лагерь хьае. Из моттиг харжара бахьан хиннад Линцера транспорт лела моттиг гаьна цахиларах а цига нах кIезига бахаш хиларах а. Германе концлагерашта юкье, «Маутхаузен» хиннай цхьаккха тайпара тоалургбоацача зуламхошта лаьрхIа, хIаьта 1939 шера маьтсела бетта 8-ча дийнахьа денз, цига чубехкаш хиннаб кьаьстта кхераме лоархIаш хинна политически моастагий... Цун №20 йола барак 1944-ча шера кхерах баьча пенаца дIакьоастая хиннай. Цига лийца боахкаш хиннаб «Кугель» яхача болама юкье набахтен бокьонаш телхьяь, боабай дIабаха лаьрхIа нах (дукхагIча даькье набахтара бовда гIийрта, е балха моттигашка хатараш даь советски эпсараш).

Цу чу лийца боахкача наха бе-бе тIаазар деш хиннад, масала, даар ах мара луш хиннадац, бийша лаьтта баьдаб, шоай барака коа гIайттача денз бувшшалца тIера барзкьа доацаш лела безаш хиннаб. Царна кьаьстта чIоагIа тIаазар тIалоаттадеш хиннад. Дийнахьа 20-30 тутмакх леш хиннав цига. Цу чурча вахара дIоахал массекх кIира мара хиннадац.

«Юажала блок» лелаш хиннай шоай болхлой Юмабеш йола моттиг санна а...»

Иштта даькьаза моттиг хиннай Пхьилекьонгий Идрис кхача хиннар. Цу лагере лийца баьккаб кхыбола гIалгIай кьамак бола бIухой а. Со зламига кIаьнк волча хана денз, тхона гаьна воацаш вахар Iарапханаькьан (Кокурхой) Male Сулумбик яха саг. Тем тIа хинна, цу лирача деной хало лайна вар из. Цо оалаш хезадар сона хийла, ше «Маутхаузен» яхача лагере ваьлла. Кхы а хила тарлу цу «дунен жожагIатен чу» баьхка вай мехкахой.

Цхьан шера шин бетта цу набахта ваьлчалул тIехьагIа, кхы а кхьа бIухочунца вада вIаштIехьадоал Идриса. Бомбаш еттача хана лампаш дIайовш хиннай. Гобаьккха техача, ток чулелача аьшкасаргах тIехбала таро хиннай цу хана, ер ма бий аьнна кхерам боацаш. Цу моттигаш пайда а ийца, байддаб цIеча эскара бIухой, вай мехкахо шоашта юкье а волаш. Цу хьакьехьа цхьадолча книжкаш тIа а яздаь хиннад, яхаш, дувц.

ДIахо ла хала йолча моттиге кхоач из. Тем тIа волча бIухочун тайпан а кьаман а нах, мохк бохабаь, Сибре бихьа хиннаб. Казахстане ваха вийзар цун а 1957-

Аьтхьа латтар Пхьилекьонгий Идрис

гIа шу тIакхаччалца. Цига а газеташца бувзам болча балха тIа хиннав, яхаш, яздаьд цох. Амма, вIалла шеко йоацаш, да цаI: юа мехкаваьлча денз, «Сердало» яхача кьаман газета редакце цо дуккхача шерашка кьахьийга хилар.

Газет юа меттаоттадаьча шера, цига кьахьег а венав из. Цо болх баьб газета керте лаьттача Хаматханаькьан Жабраилаца, Лавнанаькьан Мустафайца, Тебой Туханаца, Гадаборшанаькьан Османаца, Чакхенаькьан Саидаца, БIарахой Мухьмадаца... Аз цунца болх баьраш дар 1981-1983 шераш. Тахан мо духьаллатт сона цун сурт.

Цхьа сийна плащь яр Идриса. Цунна кIалха Юулла фотоаппарат («ФЭД» яр мотташ ва со из), хьан тIа йоалла тепча санна хьаягIаш воагIаш хулар из, нагахьа санна тIоадало из толхьяр кхераш моттиг хуле. Из ца вовзача наха цох герз хета а тарлора. Йийкхача, ди сийрда денача хана, кIайча беса китала хьисапе хьаяь, хьалхашка чопилгаш дагIа коч ювхайора цо, баламах Юелла фотоаппарат а йолаш. Из дар машарерча ханара цун герз. Цу герзо дега тоам бераш а, цох кхерараш а дукха бар. Хьаьналча кьахьегамхошта сийленга бода никь хьабеллар цо, зуламхой сийсазбоахар. Юйрийна балха хьавена дукха ха ялале, редактора Тебой Тухана, цун заместителя Хамхой Мустафас, бектокхамеча секретара Котанаькьан Султангире, отделий кулгалхоша цхьацца декхараш тIадехкар цунна. Шийла яр е йIайха яр аьнна, шийга аьннар дизза кхоачашдий, кастлуш редакце юаххоачар Идрис. Из редакце ва е вац геттара атта ха йиш яр. Фотолабораторе зламига электрически плитка, яй лелабора цо. Кхехкача дулха хьаж хьакхийтача, ха йиш яр, Идрис ший балха моттиге волга. Редактерча цхьаццаболча нахага

а кхоачар цун чам болча дарех цхьадола даькьа. Сурташ даха баьдеча цIалга чу чуваьлча мара, цхьаь хилацар из. Оршот дийнахьа беррига болхлой гуллора редакце, хьалбоагIар типографбараш а. Газета гонахьара кьамаьл чакхдаьлча, выпускаюци вола Эгенаькьан Хьамид, цкьа Идрис волча чу ца вахача, дIаводаш оамал йолаш вацар. ТIаккха дIабоалора цар бегаш, дIа-юах ду сакьердаме кьамаьлаш. Кастта цар шинне вIашагIкхетарах хьахулар анекдот. Кхьча дешашца аьлча, болх бе а, салала а, сакьерда а ховш бар доккхагIа долча ноахлах хинна уж нах.

Каст-каста командировках ваха везаш нийслора Идриса, цкьаза кертерча редактора, ше моллагIча кхалене водаш хилча, шийца вугар. Газета оагIонаш тIа арадувлар цун ахархошта, заводий, фабрикай болхлошта, тема а кьахьегам а доакьашхошта, студенташта, хьехархошта, Илманхошта даьха сурташ. Кьаьстта а баркал ала деза аьнна хет сона фотокорреспондента, цо «Сердало» истори сурташца кхелла хиларах. Болх беш, салолаш, сакьердаш, цхьацца чоалхане дешаш кьестадеш бола хьалхара вай журналисташ малаш а мишта а хиннаб хов вайна цун сурташка гIолла. Дуккхача вIашагIкхетарий доакьашхой а бисаб цун балхаш тIа, шоаш цу хана хиннача куце

а кепе а.

ХIара шера, Коталон дихьатIакхочаш, из даькьалавуцаш каьхаташ дайтар Росс президенташа Ельцин Бориса, Путин Владимир. Дукха тIема совгIаташ тийннадар цунна вай паччахьалкхено. Царна юкье яр ЦIеча Седкьан орден, Сийлахь-боккхача Даьймехка тIема I-гIа дозал дола орден; Жукова, «Лининград лораярах», «ТIема майралах», «Майралах» яха майдилгаш, «Темхо» яха хьарак. Соахка 100 шу дизар Идриса ишттал дукха кьахьийгача газета. Цунца дувзадена, редакце кулгалхоша лаьрхIар «Сердало 100 шу» яха майдилг цун дезалга дIаяла. Шоаш лаьрхIар кхоачаш а дир.

Майрача разведчика ворхI дезалхо хиннав: виь воIи кхо йоIи. Мехкарий – Лейла, Лида, Мила – карарча хана берригаш болаш ба. Кьонгех шиь кьаьстав Исраили, Бек-хани. Шамали Мухьмади, Даьла диканца, болаш ба.

Идриса ший тIехьара денош дай баьхача Пхьилекьонгий-Юрта даьхар. Коталон ди долаш маьтсела бетта 9-ча дийнахьа ишколе вийха хиннав из. Цигара чувеча, цIий лакхденна, цамогаш хинна ши-кхо ди мара даьккхадац цо. Хетаргахьа, дагалаьцача тIема деноша дикка Юткьам баь хинначоа тара да кьоаночоа. Из кхелхав 2001 шера маьтсела бетта 12-ча дийнахьа, ший 80 шу даьннача хана.

Фусам-наьнаца Дугурханаца

Хин гIулакх тоадеш латт мехка

Султиганаькьан Йоакьап

Мехкара хин гIулакх тоадеш, кьахьегаш ба даггара. Из хоам «Сердалога» бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Илдарха - ГIалий тIарча Мехкадаьттан, ДжабагIанаькьан, Тиймарзананькьан оалача урамашкара хин турбаш хувцаш баьхкар укх деношка. ГIажарий-Юртарча Мира оалача урам тIара нанос хийцай, цу тайпара болх дIабихьаб Эбарга-Юрта, Гьаьзе-Коа.

Тишьеннача насосашта меттел, дикагIьяршувттаяь цига. Ньсарера, МагIалбикера бIеха хиш дIауха моттигаш цIеньяь, хин турбаш тоаш болх дIабихьаб», – белгалдир вай Мехкадас Келаматананькьан Махьмуд-Иаьлас, цу оагIонцарча балхаш дувцаш. Цул совгIа, хий доацача моттигашка машинашца хий дIатIакхухьаш кьахьег республике.

Аьлтий-Юрта керда хий дIауьза станци хьаелла лерхI, дукха ца говш. Цу гIулакхо дикка аттача доакьаргIа Ньсарера, Ньсарен кхалерча моттигашкара хин хьал.

КьайлагIа болх лелаберашца, кьовсам лоаттабу

Султиганаькьан Йоакьап

ГIалгIайчен бахархошта хьалхадоккх, нагахьа санна лаьрхIа болча Iаьдала балха хилча мара пенсионни ахчан Идижар хургдаоцилг. Мехка боахамашта юкьера комисси вIашагIеллай, кьайлагIа болх лелаберашта тIахьожам лоаттаберашта а из хьал ма дарра дIадовзийташ бола болх дIахьу, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГIалгIай Республикан Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Дарь фуд цу даькь тIа? КьайлагIа болх беш вола 680 саг гучаваьккхав, царех 144 лаьрхIача балха оттаваьв; цхьаннахьа дIаязьяь а йоацаш, болх беш йола 323 моттиг гучаяьлар, царех 107 сага ший болх хилар тIачIоагIдир», – аьлар Келаматананькьан Махьмуд-Иаьлас, цу хьалах дувцаш.

Цу тайпара болх Iаьдало дIахьош хиларах; нах болабеннаб, бокьоно дIадехаш ма хиллара шоай болх дIачIоагI а беш, баха а кьахьег а; цул совгIа, царна дика хьалаш а лоаттаду, кхерамзлен Iалашо а ю.

14 ДИКАЧА НАХАХ

Къахъегамца чоагӀденна дегӀ

Газета тешаме новкъост хиннача сагах

Гарчакханаъкъан Сали

МоллагӀа нах цъа бахъан этте шоайла бовзаш хул: е наъкъа болхаш цӀермашина вагона чу нийсбаларах; е йоагӀача-йодача шун тӀа багӀарах; е цъана эскаре гӀулакх деш хиларах... Кхы а массагӀа нийслу вахаре, хӀанзалца хьона ца вайзача сагаца бовзам е хьоашал хотгалуш. Овшанаъкъан Газита Руслан сона балха тӀагӀолла вайзар. 80-ча шерашка, «Сердало» газет Шолжа-ГӀалий тӀа долча хана, цун редакте къахъегаш хиннараш, дукхагӀча дакъе, боккхий нах бар, вай Сибрера цӀадаъкъа хана денз, из газет ГӀалашдеш хьабӀахкабар уж. Цъабараш дӀабувла а пенсе аха а болабена, керда низ безаш моттиг эттаяр редакте. Эггара хьалха цига балха венача зӀамагӀа долча ноахала викал со вар.

Беррига боккхий а къоаналгӀа хьа леста нах бар сона гонахьа хиннараш: Лаънаъкъан Мустафа, Пхылекъонгий Ахьмади Идриси, Овшанаъкъан Султан-Хьамид, Къоастой Башир, Абьданаъкъан Бек, Тебой Тухан, Хамхой Мустафа. Со цига 1981 шера кӀимарса бетта 7-ча дийнахьа балха араваьлар, культуран отдела корреспондент волаш. Нийсса кхо бутт баьлча, керда болхло хьайицав аьнна хезар сона, со санна корреспондент хурговлаш. Бакъда из, сона дагадоагӀадох, юхьанца промышленни, гӀишлошгӀяра отделе вар. СихагӀа из вовза а цунца къамаьл де а безам бар, хӀана аьлча боккхийча нахаца, Гуйре е сайре дика ювцарал совгӀа, ерма дий аьнна вахарца дувзадена къамаьл хилацар. Дукха ца говш 611-ча кабинетеш ший болх дӀаболабир кердача корреспондента. Юкьерча дегӀара, кера бо

болаш, лоацо тесса мекх долаш, ше оалаш дола дош трибуна тӀа къамаьл деш латташ санна, хоададаь оалаш саг вар сона вайнар. ХӀаьта а из сол 8 шу вокхагӀа вар. Вешта аьлча, хӀанзле дукха халонаш йина, нах байза, мерзачох а къахъадох а чам баккха кхийна саг вар Газита Руслан. Цу хана цун даьннадар 34 шу. Редакте каст-каста хувцалора даржаш, бе-беча доакъошка болх беш бола нах. Дукха ца говш цох хилар каьхатий даькъа кулгалхо. Цул тӀехьагӀа бокъонца къонгъяла йолаелар кхоллама болхлой тоаба. Кхы а къона кагий нахи мекхариий юкьебоагӀаш латтар газете болх беча наха. Эскаре амал даь цӀавеча, Шаденаъкъан Хьусен юавера цига къахъега, корректор волаш болх бе волавелар Угурчанаъкъан Азматири, партийни даькъа корреспондент хилар Вешкаранаъкъан Мухьмадах, дӀахо газете нийсвелар Хьоашаланаъкъан ГӀабла (корректор), КӀориганаъкъан Мадина (корреспондент), Чакхенаъкъан Радимхан (каьхатий даькъе), Совтанаъкъан Ювниз (корреспондент), Цъхорой Марем, Маскуранаъкъан Диба (корректораш), Хамхой ГӀашат (машинистка), БӀарахой Мухьмад (корреспондент).

Газета балха юкье йоккха моттиг дӀалоацаш вар Газита Руслан, хӀана аьлча цунна довзар гӀишлошгӀяра гӀулакх (из деша вагӀар мекхдаьтта института гӀишлонхой факультете), тӀема гӀулакх, хӀанзле эскаре а эскара бе-беча доакъошка а гӀулакх де кхийнадар цун, сурташ даха а йоазув де а дика карагӀдоалар. Кхыча дешащца аьлча, кийчча газета болхло вар из. Профсоюзий болх а дика бовзаш, хьабе ховш вар. Тхо шаккха цъан юкьа газета профкоме хержавар. Цъхайолча хана хьакимаша цу лостамагӀа цъацца дек

хар тӀадилле, хӀама таьха а вохийтар. Цъан дийнахьа тхо шаккха ше волча чувийхар керттерча редактора Тебой ГӀабзбика Тухана. Тхо ю а ховшадаь, аьлар: - Каьхат да укхаза дена. Вай журналиста латкъаш ба пенсионераш: мари сесаги. Хьалдахе, царца къамаьл а дийя, долчча беса сога хьадувцаргӀа оаш цига хиннар.

Шолжа-ГӀалий тӀарча циркана а МВД а гаьна боацаш бахар лоткъам язбаьраш. Тетта цар цӀагӀа чудахар тхо. Цар дийцадох, хиннар иштта дар. Журналиста (цун цӀи йоаккхаргӀяц аз) Нохчий гастрономе аргӀа хьа ца а лоацаш, шийна йовзача дохархочунга гӀолла котамаш ийца хиннай. Из дар каьхата тӀа дийцар. Оаха хаьтгар:

- Шоана сенах хайнадар из журналист волга, удостоверени хьахьекхадар цо?

Боккхача наьха къамаьл кегаделар. Оаха кхетадир, лоткъам тӀа дийцар деррига а бакъдоацилга, цъанне оттабаьдох тарахийтар тхона цар къамаьл. Цу хана нийслора журналисташта тийшабалхаш деш моттигаш, доацараш яз деш. Боккхача нахагара, нагахьа санна цу журналистагара гӀалат даьннадале, бекх цабаккхар дийхар оаха. Шоаш кхы цунна латкъаргӀбац, аьнна, дош делар пенсионераша. ЮхадӀаькха, редакторга дӀадийцар оаха тхоашта хезар а оахош аьнна а. Оаха даьр нийса хийтар ГӀабзбика Тухана. Цу тайпара, балхара дӀа ца воаккхаш е административни бекх ца беш, висар тха новкъост.

Цъаькха моттиг а нийсвелар, тхона шиннена профсоюзаша декхар тӀадуллаш. Редакте болхлошта хьахьожаяьр ши фусам йола квартира (из наггӀа хьа мара хулаш хӀама дацар). Хьанна лургӀя яха хаттар эттар. Из йоагӀаш ши саг вар. ЦӀа къона

дезал а цъа бер а долаш вар, вож дикка ха яха саг вар. Хьалхарвар, ший кӀезигача алапе тӀара аьча телаш, наьха цӀагӀа вахар; шоллагӀвар - Мичурина посёлке шоай доалахарча цӀеношка. Керттера редактор Гадаборшанаъкъан Осман вар. ДӀачувийхар сои Руслани. Цъанне вахара хьал миштад ховш дар, из наьха фусаме вахар. ШоллагӀчун фусам миштай, малагӀча хьалашка вах таьха дахийтар тхо. Тхоашта тӀадилла декхар диза кхоачашдаь, юхадӀаькхар редакте. Бакъда квартира хьанна елар, из дош мишта къаьстар ца дийцача бакъахьа хет сона. Шовзткъа шу гаргга ха яьннай из хинна. Сенна дувцаргӀа из.

Дика новкъост а зӀамагӀчоа бала хьехам болаш а вар Овшанаъкъан Руслан. Цунна тешал деш дуккха моттигаш нийсвеннаер сона балхаца ювзаенна. Цкъа Наьсарерча тикашка рейд е вахийтар тхо ший. Хьалкхачацча парте кхален комитетера саг хьа а теха (инструктор Бекбузаранаъкъан Хь.), кхача а барзкъа а докхача массехк тика чугӀолла, фуд хьожаш, чакхдаьлар тхо. Цъацца кхоачамбоацараш а нийсделар, доккхий хӀамаш деце а. Из дӀахезача тикашта тӀавиллача МарзагӀанаъкъан Мусас ше волча чудувла аьнна саг кхетийтар тхоч. Руслана лаьрхӀар, шеддар цунга дӀа а дийца мара цӀа ца ваха, тикай балхах цунна фу хет хьажа безам бар са новкъоста. Сайран мах беча наьха хьаким волча хьавлашагӀтехар гӀалат мел баьнна дохархой, царех чоагӀа бекх боаккхаш къамаьл дир. Массане а дош делар, цу тайпара зӀамагӀа а доккха а гӀалат кхы шоай балха тӀа ца далийта. Цудухьа из йоазув ара ца долаш дисар газета оагӀонаш тӀа, редактора иштта лаьрхӀар из.

Уж санна йолча моттигашка дика гучайоалар Руслана оамал, хьаькъал, нахаца бувца мотт ховш хилар. Эздел, гӀулакх; эскара эпсара мо мара шийх гӀалат ца доаккхийташ; леладора цо. Бакъдар мара дувцаргӀдолаш а вацар, моллагӀча дешаца, моллагӀча хьакимца из дувзаденадале а. Цу тайпара моттигаш нийсвелар редакте балха тӀа. Цунца ювзаенна цъа моттиг ювцаргӀя аз. Балхара дӀаваккха аьнна ховзаваьвар цъа зӀамагӀа саг. Ший гӀалаташ лехаш, тӀехьабьнна редактера цъацца нах леландаь, балха ди

чакхдалале цъа сахьат ах сахьат хьалха парте обкоме ше водаш, Русланага дӀааьнна хиннадар цо, из профкома доакъашхо воландаь:

- Со балхара цъа сахьат ах сахьат хьалха дӀавода, парте обкомера нах чубахале цига хила веза са. Сона бекх беш хуле, хьона (профкома болхлочоа) ха деза со дӀа маца вахав.

- МегаргӀа, - аьннад Руслана.

ЗӀамагӀа саг, балха тӀераваьнна аьнна, дӀаваккха оттаваьв, прогул кхӀаь сахьатах мара лоархӀаш еце а. ГӀулакх судага кхӀаьчад. Газита Руслана ший кулгаца судага каьхат яздаьд, корреспондент цу дийнахьа 16 сахьати 30 минути яьлча мара балхара дӀавахавац, аьнна. Ма дарра аьлча, бакъдар дар цо яздаьр, хьакимашта товр де а ца гӀерташ. Иштта саг вар Овшанаъкъан Газита Руслан.

ХӀанз цо хьабенача вахара наькӀах дукхагӀа дувца ловра сона. Руслан ваь хиннав, 1946-ча шера тов бетта 9-ча (цъхайолча моттигашка 11-ча яздаь нийслу) дийнахьа, Казахстана КарагӀандински областа Тимертау яхача моттиге. Овшанаъкъан Газитеи АлироевгӀар Салимайи ялх дезалхочоа юкье воккхагӀа хиннав из. Даьна, нанна, зӀамагӀболча йижарашта-вежарашта гӀо дар духьа, бархӀ класс яьккхача, дийнахарча ишколера хьавоал кӀаьнк. Цу ханара бархӀ класси хӀанзара ийс класси цъатарра я. БархӀ яьккхача юкьара дешар дийша воалар. Балха вахе, дӀахо сайранарча ишколе деш цо. Къахъегаш болча кагирхой ишкол оалар цу тайпарча дешара моттигах (ШРМ). Цун къахъегама никь эггара хьалха дӀаболабелар 1963 шера, ГӀалий тӀарча овоцторга цъан юкьа волча болхло-чунгара. ТӀадоагӀаца шера юха а из болх бир цо; сомаш, баьцадарах хьадаьнна хана. Гуйренгахьа лестаца, цигара болх кхоачалора, цудухьа из балха вахар Шолжа-ГӀалий тӀарча хӀамаш яшаехкача завода грузчикалла. Кхетаде хала дац аьнна хет сона, цо машинаш тӀара юйоахаш, тӀайотташ хиннараш фуй. Яшайохкале а яшаехкачул тӀехьагӀа а консервни заводе хула даарашца ювзаенна хӀамаш яр уж. Яйга хиннай-м царех оалалуч сона. Цъан кхалсага новкъостал деш, цӀермашина тӀара юяьлча, яшаехкача хӀамай банкаш чулатта боккха тӀорми чубихьаб аз. Из дӀа а бенна, цунцара хьаькъаста се хьавоагӀаш, сай ши пхьарс сайх боаллий хацар сона.

ДӀахо цо даь балхаш бе-бе а дукха а да. 1965 шера маяцхали бетта къахъег ПМК-223 токарь волаш, болх бу ЖЗБК мастер волаш. Лаънаъкъан Керам-хьажий Мустафас «Сердало» газета редакте хьадаькха каьхаташ дӀаяздеш вола саг санна балха дӀайица хиннав из. КхӀаь шера гаргга цига ха яьккхача, зӀамагӀа саг эскаре амал де вода, ше ваьхача Шолжа-ГӀалан Старо-промысловски кхалера. Чиллан

бетта 24-ча дийнахьа цо бихьа из никъ 12 шера бӀаьхлу. Шин шера массане лух дола юкъара декхар дӀалуш, цул тӀехьагӀа 10 шера прапорщика дарже контракт болх беш, хул из 20648, 92454 тӀема доакъошка. Цу шера (1972) дӀаэц из парте мугӀарашка. Эскаре дика гӀулакх дарах, цунна лу «СССР эскара 60 шу дизарца» ювзаенна майдилг. Цига йовз цунна ший хьалхара фусам-нана хинна Светлана Владимировна, из а эскара дакъе болх беш хиннай. Шолжа-Галий тӀа уж бахача хана, цар фусаме хинна а из бӀаргайна а ва со. Мадина яхаш йиӀиг яр цар, дагадоагӀа из да волча редакче хьайя, урокаш еш ягӀа. Хожа юхь а кӀажаргаш йолаш хинна цун сибат а хӀанз духьаллат сона. Нана а йоӀ а Германе дӀабаха, цига бахаш ба карарча хана. Руслана цӀоагӀа дехар даь хиннад Мадинайга; шийца Ӏе, яхаш. Наьна оагӀув дукхагӀа бийзачох тара да цунна.

Аз лакхе ма аллара, 1983 шера «Сердало» юхавоагӀа из. Цу шера яккха воал М. Д. Миллионщикова цӀерагӀа мехкдаьтан института гӀишлонхой факультет, инженер-гӀишлонхо яха балха говзал а йолаш. ДӀахо цох хул корреспондент, газет арадаккха кийчдер (выпускаючи), кахатий отдела кулгалхо, партотдела кулгалхо. ДагадоагӀа, редакче магӀарча оагӀорахьа кхетаченаш, гулламаш дӀакхухьаш йоккха зал хинна, беррига газета болхлой йоховшшал моттигаш йолаш. Цу чура дӀачувоалаш яр цхьаькха зӀамига, баьде кабинет. Фотокорреспондента лаьрхӀа яр из. ЭгӀахьара цаӀ (фотолаборатори) Пхьилекзонгий Идрисага яр. МагӀарьяр Русланага даеннаяр, хӀана аьлча цо духа сурташ доахандаь. Ялх шу газете даьккхача, ший шоллагӀйолча фусам-наьнаца Цокъанькъан Луизайца Якуте баха дӀаболх уж. Цига гӀишлонхочун-прораба болх кхоач цунга Усть-Алдански кхалерча «ГӀишлонхо» яхача кооперативе. Цигара цӀавеча «Ингушстрой» цхьанкхетара чуйоагӀа СМУ-3 волаш ха йоаккх, болх бу республикан муфтияте. Мичча-

хьа ше вале а, газетерча балхачара чам дӀабаланза хинначох тара ва Руслан. 1997 шера керда хьа хиннача ГалгӀай Республикан «Сердало» газета бехктотхамеча секретара ГӀонча ву, тӀаккха эхьзделах язdechа отдела кулгалхо ву цох.

1998 шера денз, Сурхо тӀарча ийс шера дешача ишколе наьна мотти литературей хьехаш хьавенав со, таханарча денга кхачалца. Шолжа-Галий тӀа тӀом хинначул тӀехьагӀа, кхь ер ма иий аьнна Ӏе моттиг йоацаш, Руслан а цун дезал а Сурхо тӀарча шоай даьй хиннача лаьтта бахачовш. Фусам-нана Луиза зӀамагӀа йолча классача хьехаш хиннай, юхьанча Насарерча №1 йолча ишколечра берашта хьийхад цо, хӀанз из болх беш Сурхо тӀарча №2 йолча юкьерча ишколе я. Цо чакхьаьккхай хьехархой училище. Хьамсарча юрта кхьаьбега моттиг корайоагӀа дезала даьна а. «Алиса» яхача гӀишлонхой даькъа кулгалхо волаш болх баьчул тӀехьагӀа, из дӀаэц юртгарча администратце 1-ча разрядах вола болхло санна, тӀаккха юртдаь заместитель волаш болх баьчул тӀехьагӀа, Ӏазита Руслан пенсе вода. Цига яккхача хана, нах дӀаязбеш хиннача Росселе юкье хьинаре дакъа лацарах, цунна лу шоллагӀа йола майдилг. Бакъда хьинар дола лоамаро цӀагӀа вагӀа лаьрхӀа вацар. Лоаман кадетски корпусе 6-ча ротан взвода командир, 2-ча ротан старшина, 6-ча ротан 3-ча взвода командир волаш а, кадетий когагӀирса пхьар волаш а кхьаьб цо.

Карарча хана Ӏазита Руслан воацаш ва, из кхелхав 2017 шера ардара бетта 21-ча дийнахьа. Цун кхийнаб воӀи пхи йоӀи. Ахьмад Насарерча мӀере болх беш ва. Йиь йоӀ маьре яха, шоай дезалаш болаш ба.

Овшанькъан Ӏазита Руслан, цунца болх баьча наьха дагалоацамашка, денал а хьаькӀал долаш вола саг санна висав. Балхачарча гӀулакхага диллача, цунга кхоачарволаш саг наггахьа мара хургвацар. Укх дунен тӀа хала вахар диадале а, цигара моттиг Дала тоайойла цун.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ЗАСЕДАНИЯ СОГЛАСИТЕЛЬНОЙ КОМИССИИ ПО ВОПРОСУ СОГЛАСОВАНИЯ МЕСТОПОЛОЖЕНИЯ ГРАНИЦ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ ПРИ ВЫПОЛНЕНИИ КОМПЛЕКСНЫХ КАДАСТРОВЫХ РАБОТ

В отношении объектов недвижимого имущества, расположенных на территории кадастрового квартала: субъект Российской Федерации Республика Ингушетия, муниципальное образование «Городской округ г. Малгобек», населенный пункт г. Малгобек, № кадастрового квартала 06:01:0100002 (Иные сведения, позволяющие определить местоположение территории, на которой выполняются комплексные кадастровые работы²⁾ в соответствии с государственным контрактом выполняются от «08» апреля 2024 г. № 0114500008204000333-2024 кадастровые работы

Уведомляем всех заинтересованных лиц о завершении подготовки проекта карты-плана территории, с которым можно ознакомиться по адресу работы согласительной комиссии: Республика Ингушетия, 386302, г. Малгобек, ул. Осканова, 1 Администрация «Городской округ г. Малгобек» (Адрес работы согласительной комиссии)

или на официальных сайтах в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет»:

Администрации «Городской округ г. Малгобек»	https://malgobek-r26.gosweb.gosuslugi.ru/
(Наименование заказчика комплексных кадастровых работ)	(Адрес сайта)
Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия	https://t.me/minimusccestvori https://vk.com/minizo2022
(Наименование исполнительного органа государственной власти субъекта Российской Федерации, на территории которого проводятся комплексные кадастровые работы)	(Адрес сайта)
Управления Росреестра по Республике Ингушетия	rosreestr.gov.ru

Извещение о начале выполнения комплексных кадастровых работ

1. В период с «01» июля 2024 г. по «20» ноября 2024 г. в отношении объектов недвижимости, расположенных на территории кадастрового квартала 06:03:0100009 Муниципального образования «Городской округ г.Карабулак», будут выполняться комплексные кадастровые работы в соответствии с договором от «01» июля 2024 г. № 47, заключенным со стороны заказчика: Администрация МО «Городской округ г.Карабулак» почтовый адрес: РИ, город Карабулак, ул. Промысловая, 2/2, адрес электронной почты: karabulak.2009@bk.ru номер контактного телефона: тел./факс (+78754) 44- 41-56;

со стороны исполнителя: полное и (в случае, если имеется) сокращенное наименование юридического лица: Филиал ППК «Роскадастр» по Республике Ингушетия; фамилия, имя, отчество (при наличии) кадастрового инженера: Газдиев Аслан Махмудович;

наименование саморегулируемой организации кадастровых инженеров, членом которой является кадастровый инженер: Ассоциация саморегулируемая организация «Объединение кадастровых инженеров». Уникальный регистрационный номер члена саморегулируемой организации кадастровых инженеров в реестре членов саморегулируемой организации кадастровых инженеров: 4609;

Дата внесения сведений о физическом лице в реестр членов саморегулируемой организации кадастровых инженеров: 28.02.2012г.

почтовый адрес: 386001, РИ, г. Магас, ул. К.Кулиева, 24 адрес электронной почты: filialj06.kadastr.ru; номер контактного телефона: 8 (8734)55-42-52

2. Правообладатели объектов недвижимости, которые считаются в соответствии с частью 4 статьи 69 Федерального закона от 13 июля 2015 года N 218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости» ранее учтенными или сведения о которых в соответствии с частью 9 статьи 69 Федерального закона от 13 июля 2015 года N 218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости» могут быть внесены в Единый государственный реестр недвижимости как о ранее учтенных в случае отсутствия в Едином государственном реестре недвижимости сведений о таких объектах недвижимости, вправе предоставить указанному в пункте 1 извещения о начале выпол-

(Наименование органа кадастрового учета)	(Адрес сайта)
--	---------------

Заседание согласительной комиссии по вопросу согласования местоположения границ земельных участков, в отношении которых проводятся комплексные кадастровые работы на территории кадастрового квартала:

06:01:0100002 Республика Ингушетия, 386302, г. Малгобек, ул. Осканова, 1 состоит по адресу: Администрация «Городской округ г. Малгобек» « 20 » августа 2024 г. в 11 часов 00 минут.

Для участия в согласовании местоположения границ при себе необходимо иметь документ, удостоверяющий личность, а также документы, подтверждающие права на соответствующий земельный участок.

Обоснованные возражения относительно местоположения границ земельных участков, содержащегося в проекте карты-плана территории, можно представить в согласительную комиссию в письменной форме в период с « 30 » июля 2024 г. по « 20 » августа 2024 г с « 21 » августа 2024 г. по « 24 » сентября 2024.

Возражения оформляются в соответствии с частью 15 статьи 42.10 Федерального закона от 24 июля 2007 г. № 221-ФЗ «О государственном кадастре недвижимости»⁶ и включают в себя сведения о лице, направившем данное возражение, в том числе фамилию, имя и (при наличии) отчество, а также адрес правообладателя и (или) адрес электронной почты правообладателя, реквизиты документа, удостоверяющего его личность, обоснование причин его несогласия с местоположением границы земельного участка, кадастровый номер земельного участка (при наличии) или обозначение образуемого земельного участка в соответствии с проектом карты-плана территории. К указанным возражениям должны быть приложены копии документов, подтверждающих право лица, направившего данное возражение, на такой земельный участок, или иные документы, устанавливающие или удостоверяющие права на такой земельный участок, а также документы, определяющие (определявшие) местоположение границ при образовании такого земельного участка (при наличии).

В случае отсутствия таких возражений местоположение границ земельных участков считается согласованным.

нения комплексных кадастровых работ кадастровому инженеру - исполнителю комплексных кадастровых работ имеющиеся у них материалы и документы в отношении таких объектов недвижимости, а также заверенные в порядке, установленном частями 1 и 9 статьи 21 Федерального закона от 13 июля 2015 года N 218—ФЗ «О государственной регистрации недвижимости», копии документов, устанавливающие или подтверждающие права на указанные объекты недвижимости.

3. Правообладатели объектов недвижимости - земельных участков, зданий, сооружений, объектов незавершенного строительства в течение тридцати рабочих дней со дня опубликования извещения о начале выполнения комплексных кадастровых работ вправе предоставить кадастровому инженеру сведения об адресе электронной почты и (или) почтовом адресе, по которым осуществляется связь с лицом, чье право на объект недвижимости зарегистрировано, а также лицом, в пользу которого зарегистрировано ограничение права и обременение объекта недвижимости (далее - контактный адрес правообладателя), для внесения в Единый государственный реестр недвижимости сведений о контактный адресе правообладателя и последующего надлежащего уведомления таких лиц о завершении подготовки проекта карты-плана территории по результатам комплексных кадастровых работ и о проведении заседания согласительной комиссии по вопросу согласования местоположения границ земельных участков.

4. Правообладатели объектов недвижимости, расположенных на территории комплексных кадастровых работ, не вправе препятствовать выполнению комплексных кадастровых работ и обязаны обеспечить доступ к указанным объектам недвижимости исполнителю комплексных кадастровых работ в установленном графиком время.

5. График выполнения комплексных кадастровых работ:

N п/п	Место выполнения комплексных кадастровых работ	Время выполнения комплексных кадастровых работ
	Республика Ингушетия Муниципальное образование «Городской округ город Карабулак» кадастровый квартал 06:03:0100009	В период с 01 июля 2024 г. по 20 ноября 2024 г.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ЗАСЕДАНИЯ СОГЛАСИТЕЛЬНОЙ КОМИССИИ ПО ВОПРОСУ СОГЛАСОВАНИЯ МЕСТОПОЛОЖЕНИЯ ГРАНИЦ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ ПРИ ВЫПОЛНЕНИИ КОМПЛЕКСНЫХ КАДАСТРОВЫХ РАБОТ

В отношении объектов недвижимого имущества, расположенных на территории кадастровых кварталов: субъект Российской Федерации Республика Ингушетия, муниципальное образование Назрановский муниципальный район, населенный пункт с.п. Эжажево, № кадастрового квартала 06:04:0600005 (Иные сведения, позволяющие определить местоположение территории, на которой выполняются комплексные кадастровые работы²⁾

в соответствии с государственными контрактами от « 08 » апреля 2024 г. №0114500008204000333-2024 выполняются кадастровые работы

Уведомляем всех заинтересованных лиц о завершении подготовки проекта карты-плана территории, с которым можно ознакомиться по адресу работы согласительной комиссии: Республика Ингушетия, 386151, с.п.Эжажево, ул. Сакалова, 5 «Б» Администрация Назрановского муниципального района (Адрес работы согласительной комиссии)

или на официальных сайтах в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет»:

Администрации Назрановского муниципального района	https://nazranovskij.gosweb.gosuslugi.ru/ - r26.
(Наименование заказчика комплексных кадастровых работ)	(Адрес сайта)
Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия	https://t.me/minimusccestvori https://vk.com/minizo2022
(Наименование исполнительного органа государственной власти субъекта Российской Федерации, на территории которого проводятся комплексные кадастровые работы)	(Адрес сайта)
Управления Росреестра по Республике Ингушетия	rosreestr.gov.ru

(Наименование органа кадастрового учета)	(Адрес сайта)
--	---------------

Заседание согласительной комиссии по вопросу согласования местоположения границ земельных участков, в отношении которых проводятся комплексные кадастровые работы на территории кадастрового квартала:

06:04:0600005

состоится по адресу: Республика Ингушетия, 386151, с.п. Эжажево, ул. Сакалова, 5 «Б»

(Администрация Назрановского муниципального района) «20 » августа 2024 г. в 15 часов 00 минут.

Для участия в согласовании местоположения границ при себе необходимо иметь документ, удостоверяющий личность, а также документы, подтверждающие права на соответствующий земельный участок.

Обоснованные возражения относительно местоположения границ земельных участков, содержащегося в проекте карты-плана территории, можно представить в согласительную комиссию в письменной форме в период с « 30 » июля 2024 г. по « 20 » августа 2024 г.⁴ и с « 21 » августа 2024 г. по « 24 » сентября 2024 г.⁵

Возражения оформляются в соответствии с частью 15 статьи 42.10 Федерального закона от 24 июля 2007 г. № 221-ФЗ «О государственном кадастре недвижимости»⁶ и включают в себя сведения о лице, направившем данное возражение, в том числе фамилию, имя и (при наличии) отчество, а также адрес правообладателя и (или) адрес электронной почты правообладателя, реквизиты документа, удостоверяющего его личность, обоснование причин его несогласия с местоположением границы земельного участка, кадастровый номер земельного участка (при наличии) или обозначение образуемого земельного участка в соответствии с проектом карты-плана территории. К указанным возражениям должны быть приложены копии документов, подтверждающих право лица, направившего данное возражение, на такой земельный участок, или иные документы, устанавливающие или удостоверяющие права на такой земельный участок, а также документы, определяющие (определявшие) местоположение границ при образовании такого земельного участка (при наличии).

В случае отсутствия таких возражений местоположение границ земельных участков считается согласованным.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало Главный редактор: Курскиева Х.А. Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60. Тел.: 8 (8734) 77-11-84 Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85. Газета зарегистрирована Управлением Росхранкультуры по ЮФО. Рег. номер ПИ №ФС 10-6526 от 5 марта 2007 г. E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru. Набор и верстка произведены в компьютерном центре издательства газеты «Сердало». Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диапозитивов Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

Тайп-тайпара балхаш де ховш бола говзанчаш кийчбергба республике

Султиганаькъан Йоакъап

Инженераш, техно-логаш, электронци-каш, туризмеи IT-оагIонцеи кьахьегараш кийчбу вай мехкарча дешара моттигашка. Из хоам «Сердалога» бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Керда никь кьахьегаш дIаболабе беза, хIана аьлча ше леладеча хIаман тIехьа гаьнавала ловш волчо цу балхаца дувзаденнараш дикка Iомаде, карадерзаде деза. Таханарча дийнахьа вай мехка тайп-тайпара говзанчаш кийчбеш йола 31 колледж я. Цу моттигашка Iомадераш таханарча хано дIадеххача тайпара хилийта дагахьа кьахьег мехка», - белгалдир вай мехкадас Келаматанакъан Махьмуд-Iаьлас, цу оагIонцарча балхах дувцаш. Таханарча вахаре геттара чIоагIа эшаш йола говзалаш Iомаергья кагирхошта, тIадоагIача шера 3000 совгIа кьонабараш тIазьцаргболча колледжашка.

ВорхI шера лаьрхIа программа вIашагIьеллай цига дешареи Иилмани гIулакхех йолча Министерствого гIолла. Республикерча экономикан хьалага хьежжа хургда деррига. Тахан эггара чIоагIа эшаш йола профессеш караерзаяьраш ба кьаман эшараш, цудухьа цу оагIонцарча дешара лакха терко ю вайцига. Экономикан хьал айдергдола, шоай болх дика ховш бола кьахьегамхой ба эшараш.

Хьалхабаьннарий цIераш яьхар республике

Гаьгенаькъан Мартина

Магасерча культурахи, спор-тахи, туризмахи болча оагIоно оттадаь ма хиллара, Магасерча гIалан чу сихагIа урагIваха ялх спортсмен бел-

галвир мехка. Из хоам «Сердало» газетага бир ЦКСиТ кулгалхочун гIонча волча Янданакъан Абте.

«14-15, 16-17 шераш даьннарий тоабаш хьайир цига. Ма-

гасе ягIача гIалан чугIолла урагIваха безаш бар уж. Из бIаьха никь урагIхьош, йоаяьча ханага хьежжа хьахержар котбаьннараш», - йоах тхога бенача хоамо.

Янданакъан Абте белгал-

дечох, иштта йолча яхьаша берий спортацара безам, бувзам чIоагIбу, дIахойодача хана а дIакхяхьа лаьрхIад цар цу мугIарера кхувш латтарашта юкьера яхьаш.

Боксёр лата кийча ва Европан хьалхален яхьашка

Гаьгенаькъан Мартина

НачIал дола боксёр Фаьрганаькъан Хьамзат цкьа котваьнна Iийнавац мехкашта а халкьашта а юкьерча яхьашка, хIанз из кийчлуш ва Европан хьалхален яхьашка дакьа лаца, яхаш, дийцар «Сердало»

газетага ГIалгIай Республикан бокса федераце.

«Россе вIашагIтехача тоабан доакьашхо волаш, из лоархIамеча яхьашка лата кийчлуш ва, уж дIахьоргья тов бетта цхьоалагIча дийнахьа денз цхьайттлагIча денга кхач-

чалца, Босне, Герцеговине.

Хьалхаленга кийчо еш, Хьамзат хилар Кисловодске, 20 дийнахьа тренировкаш дIахьош. Карарча хана цо гойт, Булгучанакъан Мухьмад хьехамча а волаш, «Хьун йист» яхача Серпуховерча спортивни комплекс шийна фу карагIдаргда», -

аьлар хоамо.

ХьалхагIа «Сердало» газета яздаьдар Фаьрганаькъан Хьамзат Россе Хьалхален боксах болча 13-14 шу даьннача латархошта юкье котваьнна хиларах, из бахьан долаш халкьашта юкьерча латаре дакьа лоацаш ва из хIанз.

ГОВЬЯВЛЕНИЕ

Утерянный аттестат серии №00624003146156, выданный ГБОУ «Гимназия Марем г. Магас» в 2019 г. на имя Чановой Бусаны Илевонны, считать недействительным.

Футбола лаьрхIа доккха доазув хьаделларгда вайцига

Султиганаькъан Йоакъап

Россе спорта кулгалхочун хьалхара гIонча волча Байсултанов Одесаца, Москве кхетаче дIайихьар вай мехкарча спорта гIулакхех

йолча Министерствон хьалха латгача Белхарой Руслана. ВIашагIхетаре дийцар, вай республике 3000 сага лаьрхIа футболлах ловзарашта моттиг хьаелларах. Из хоам «Сердалога» бир мехка кабиню.

«Керда майда футбола, яйгача атлетиканна лаьрхIа хургья; цул совгIа, йоккхий яхьаш дIакхухьаргья цига. Из хIама могадаь, дукха ца говш республике воагIаргва ше, аьлар Байсултанов Одеса», - йоах хоамо.

Геттара дика, таханарча хано дIадеххача тайпара кийчьяь латгача моттиго лакха говзал йола футболисташ кхебе беза вай мехка. Цул совгIа, спортаца бувзам лелабераш а дукхагIа баржарга сатувс.